

Голас Рацзімы

№ 20 (1282)

МАЯ 1973 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 18-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

ПРЫЗНАННЕ ВЫСОКІХ ЗАСЛУГ

Акадэмік Д. СКАБЯЛЬЦЫН

Камітэт па міжнародных Ленінскіх прэміях «За ўмацаванне міру паміж народамі» разгледзеў паступіўшыя прапановы аб прысуджэнні міжнародных Ленінскіх прэмій за 1972 год і прыняў пастанову: за выдатныя заслугі ў барацьбе за захаванне і ўмацаванне міру прысудзіць міжнародныя Ленінскія прэміі «За ўмацаванне міру паміж народамі» БРЭЖНЕВУ Леаніду Ільічу — Генеральнаму сакратару ЦК КПСС, Сальвадору АЛЬЕНДЭ ГОСЕНС — прэзідэнту Рэспублікі Чылі, Энрыке ПАСТАРЫНА — старшыні Сусветнай федэрацыі прафсаюзаў (Уругвай), Джэймсу ОЛДРЫДЖУ — пісьменніку, грамадскаму дзеячу (Англія).

Сямідзесятыя гады ХХ стагоддзя ўвойдуць у гісторыю як час сапраўды яркіх перамен у міжнародным жыцці. Важныя пазітыўныя зрухі, якія адбываюцца ў самых розных сферах сусветнай палітыкі, сведчаць аб трыумфе ленінскіх прынцыпаў мірнага суіснавання дзяржаў з розным грамадскім ладам; сёння гэтыя прынцыпы атрымліваюць сапраўды сусветнае прызнанне.

Для савецкіх людзей барацьба за трывалы мір на зямлі вынікае з самой прыроды нашай сацыялістычнай дзяржавы, першым знешнепалітычным актам якой быў дэкрэт аб міры. Гэта барацьба азначае не толькі забеспячэнне спрыяльных знешніх умоў ажыццяўлення праграмы камуністычнага будаўніцтва ў Савецкім Саюзе, але і выкананне савецкім народам інтэрнацыянальнага абавязку перад усім чалавецтвам. Яна непарыўна звязана з імем вялікага Леніна, які заклікаў народныя масы да самай энергічнай барацьбы супраць імперыялістычнай палітыкі войнаў і гонкі ўзбраенняў, падкрэсліваючы, што для поспеху гэтай барацьбы неабходна «...як мага больш простых, самых ясных рашэнняў і мер, якія б сапраўды вялі да міру...» Іменна такія рашэнні і дзейсныя меры замацаваны ў савецкай Праграме міру, якая ўказвае канкрэт-

ныя шляхі барацьбы за раззбраенне і ўмацаванне міру, за свабоду і незалежнасць народаў.

Сёння савецкі народ, уся прагрэсіўная грамадскасць віншуюць выдатных барацьбітоў за мір — лаўрэатаў міжнароднай Ленінскай прэміі «За ўмацаванне міру паміж народамі». За апошнія дзесяцігоддзі гэтай узнагароды ўдастоены многія буйныя грамадскія і дзяржаўныя дзеячы, вядомыя вучоныя, пісьменнікі, майстры культуры. Па добрай традыцыі ў веснавыя красавіцкія дні 1973 года Камітэт па міжнародных Ленінскіх прэміях «За ўмацаванне міру паміж народамі», у які ўваходзяць вядомыя прадстаўнікі сусветнай прагрэсіўнай грамадскасці, назваў імёны чатырох новых лаўрэатаў.

Савецкая і міжнародная грамадскасць з асаблівым задавальненнем успрымае вестку аб прысуджэнні Ленінскай прэміі Генеральнаму сакратару ЦК КПСС, стойкаму камуністу-ленінцу Леаніду Ільічу Брэжневу.

На ўсім зямным шары Л. Брэжнева ведаюць як нястомнага і паслядоўнага барацьбіта за ўмацаванне міру і бласпекі народаў. Вялікі і рознабачковы яго ўклад у фарміраванне і ажыццяўленне генеральнай лініі Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, міралю-

бвай знешняй палітыкі сацыялістычнай дзяржавы. Дзейнасць Леаніда Ільіча Брэжнева вызначаецца глыбокім творчым падыходам да распрацоўкі і вырашэння новых праблем, што ставяцца актуальнымі задачамі камуністычнага будаўніцтва, асабліва сямі міжнароднага становішча.

Л. Брэжнеў нарадзіўся ў 1906 годзе ў рабочай сям'і. Пачаўшы працоўнае жыццё ў пятнаццаць гадоў, ён сваім арганізатарскім талентам і прынцыповасцю, чуйлімі адносінамі да людзей здобываў павагу і аўтарытэт сярод працоўных. У 1931 годзе Л. Брэжнеў уступіў у рады КПСС. Аж да пачатку Вялікай Айчыннай вайны ён знаходзіўся на адказнай савецкай і партыйнай рабоце на Украіне.

У гады Айчыннай вайны Л. Брэжнеў з першага і да апошняга дня быў у дзеючай арміі. Ён удзельнічаў у гістарычнай бітве за Растоў-на-Доне ў суровую восень 1941 года, абароне Каўказа, у гераічных бітвах на «малой зямлі» ў раёне Новарасійска. Пасля выгнання фашысцкіх захопнікаў з савецкай зямлі член Ваеннага савета і начальнік Палітычнага ўпраўлення Чацвёртага Украінскага фронту генерал Брэжнеў — у ліку воінаў, якія змагаліся за вызваленне Польшчы і Чэхаславакіі, за выгнанне фашыстаў з Венгрыі.

Пасля заканчэння вайны Л. Брэжнеў, як кіраўнік Запарожскай, а затым Днепрапятроўскай абласных партыйных арганізацый, унёс вялікі ўклад у справу аднаўлення з руін гарадоў, вёсак і заводаў Запарожжа і Днепрапятроўшчыны, легендарнага Днепрагэса. Узначальваючы Камуністычную партыю Малдавіі, а пазней — Казахстана, ён паспяхова кіраваў вялікай работай па развіццю прамысловасці, сельскай гаспадаркі і культуры гэтых рэспублік.

Вось ужо шмат гадоў Л. Брэжнеў займае кіруючыя пасады ў КПСС і Савецкай дзяржаве. З 1957 года ён — член Прэзідыума ЦК КПСС. З 1960 па 1964 год — Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР.

Узначальваючы Цэнтральны Камітэт партыі, Генеральны сакратар ЦК КПСС Л. Брэжнеў велізарную ўвагу ўдзяляе пытанням міжнароднай дзейнасці ЦК КПСС, знешняй палітыцы Савецкага Саюза. Уся яго шматгранная і надзвычай плёная работа ў гэтай галіне грунтуецца на ленінскіх прынцыпах сацыялістычнай знешняй палітыкі — прынцыпах міру і дружбы паміж народамі, мірнага суіснавання дзяржаў з розным грамадскім ладам, непрымірымай барацьбы супраць агрэсіі і замахаў на суверэнныя правы народаў. Дзейнасць

Л. Брэжнева — прыклад інтэрнацыяналізму, вернасці ідэалам класавай салідарнасці, паслядоўнай барацьбы за інтарэсы працоўных мас усяго прагрэсіўнага чалавецтва.

З імем Л. Брэжнева непарыўна звязана тая ініцыятыўная і дынамічная знешнепалітычная праграма, якую міжнародная грамадскасць заслужана назвала Праграмай міру. Вылучаная ў дакладзе Л. Брэжнева на XXIV з'ездзе КПСС і аднадушна падтрыманая з'ездам, гэта праграма стала платформай савецкага «мірнага наступлення», якое ахоплівае ўсе раёны зямнога шара, закранае лёс усяго чалавецтва. Праграма міру адлюстроўвае асноўныя тэндэнцыі сучасных адносін і аказвае ўсё больш актыўнае ўздзеянне на іх развіццё ў інтарэсах сіл міру і прагрэсу.

Пытанні знешняй палітыкі СССР, рэалізацыі Праграмы міру складаюць прадмет асаблівай увагі ЦК КПСС і Савецкага ўрада. Імі штодзённа, глыбока і канкрэтна займаюцца Палітбюро і асабіста Л. Брэжнеў. І калі сёння мы з'яўляемся сведкамі пачатку новага этапу ў міжнародных адносінах, які характарызуецца пераходам ад «халоднай вайны» да разрадкі напружанасці і наладжвання мірнага супрацоўніцтва, ва ўсім гэтым нельга не бачыць велізарнага ўкладу [Заканчэнне на 2-й і 3-й стар.].

Леанід Ільіч БРЭЖНЕВ

Сальвадор АЛЬЕНДЭ ГОСЕНС

Энрыке ПАСТАРЫНА

Джэймс Олдрідж

**Аўтаматычны
ЗБОРШЧЫК**

У вытворчасці аўтамабіляў «Жыгулі» адзін з самых цяжкіх працэсаў — выроб тэлескапічных амартызатараў прыядняў і задняй падвескі. Да апошняга часу іх даводзілася купляць за мяжой. Удасканаліць вытворчасць амартызатараў узяўся калектыў Мінскага спецыяльнага канструктарскага бюро № 3. Мінчане распрацавалі першы аўтаматычны аўтаматызаваны ўчастак зборкі амартызатараў. Вырабленая аўтаматычная лінія ЛА-15, якая адпраўлена на Скопінскі аўтаагрэгатны завод, з'яўляецца галаўной машынай уніфікаванага сямейства аўтаматычных ліній. У яе канструкцыі былі выкарыстаны ўніверсальныя сістэмы элементаў прамысловай аўтаматыкі. Прымяненне іх павысіла надзейнасць работы абсталявання і дало магчымасць зменшыць габарыты ліній.

Цяпер на доследным заводзе СКБ-3 закінчваецца мантаж аўтаматычнай лініі ЛА-18 па поўнай зборцы амартызатараў.

**СЕЛЬСКИ
БУДАЎНІЧЫ**

У Слуцку здадзены ў эксплуатацыю сельскі будаўнічы камбінат. Гэта буйнейшае ў рэспубліцы прадпрыемства сельскай будаўнічай індустрыі адно з пяці, якія ўзводзяцца зараз у нашай краіне.

Камбінат зможа выпускаць за год 66 тысяч кубаметраў зборных жалезабетонных канструкцый і мацэраваць з іх 170 кароўні-

2 500 цэнтнераў карпа і шчупака плануець працаць спажывцам работнікі рыбгаса «Ляхва» Лунінецкага раёна. Аднак рыба не адзіны прадукт блакітнай нівы. На берагах сажалак гаспадаркі ўзведзены комплекс памяшканняў качкафермы, якая будзе даваць штогод 2 600 цэнтнераў мяса. Утрыманне вадаплаўнай птушкі станоўча адбіваецца на стане сажалак. **НА ЗДЫМКУ:** качкі на выгульных сажалках.

Фота В. ГЕРМАНА.

каў, цялятнікаў, свінарнікаў.

Першыя жывёлагадоўчыя памяшканні з канструкцый, вырабленых на камбінаце, будуць узведзены ў калгасах імя Дзяржынскага і імя Арджанікідзе Слуцкага раёна. Усяго ж да канца года мяркуецца ўзвесці амаль 50 такіх аб'ектаў.

Апошні этап выпрабаванняў прародзяць вялікагрузныя аўтапаязды МАЗ-514 і МАЗ-515. Першую прамысловую партыю новых машын калектыў Мінскага аўтамабільнага завода вырашыў выпусціць на год раней тэрміну. **НА ЗДЫМКУ:** аўтапаезд МАЗ-514.

Фота А. НИКАЛАЕВА.

**НАВИГАЦЫЯ
НА ПРЫП'ЯЦІ**

Сёлета на два тыдні раней, чым у мінулым годзе, пачалася навігацыя на Прыпяці. У першыя ж дні з порта Пхоў адправіўся ў Брэст вялікі караван рудавазаў. Перавезена звыш ста тысяч тон руды і іншых каштоўных матэрыялаў.

У трэцім годзе п'яцігодкі рачнікі Прыпяці вырашылі датэрмінава выканаць навігацыйны план і перавезці звыш задання дзясяткі тысяч тон народнагаспадарчых грузаў.

**МУЗЕЙ
БЕЛАРУСКАЙ НАФТЫ**

Гісторыі развіцця нафтаздабычы на Палессі прысвечан стэнд, абсталяваны ў Дзяржаўным музеі БССР.

На павялічанай фатаграфіі — пейзаж цяпершняга Палесся. Там, дзе былі балоты, дзе рос прысадзісты хмызняк, узняліся ў неба нафтавыя вышкі. Экспануюцца ўзор трубы нафтаправода «Дружба народаў». На такіх трубах за многія сотні кіламетраў ад месца здабычы цячэ беларуская нафта. У экспазіцыі прадстаўлены таксама інструменты, з дапамогай якіх была прабурана першая свідравіна на Палессі. Тут жа дэманструюцца і фатаграфіі першаадкрывальнікаў палескіх кладавак «чорнага золата».

**ШМАТПАВЯРХОВАЯ
ЛІДА**

Будаўніцтва новага, самага вялікага мікрараёна пачалося ў Лідзе. У будучым жылым масіве ўзнімаюцца 32 шматкватэрныя дамы, кожны чацвёрты з якіх — дзевяціпавярховы. Тут адсвяткуюць наваселле больш за тры з паловай тысячы сем'яў.

Да канца года плануецца здаць у эксплуатацыю восем дамоў агульнай плошчай 34 тысячы квадратных метраў жылля. Гэта ўдвая больш за леташні аб'ём будаўніцтва.

**БЕЛАРУСЬ
НА МІЖНАРОДНАЙ
агляд навін АРЭНЕ**

Галоўнай падзеяй мінулага тыдня было святкаванне 28-й гадавіны перамогі над фашыскай Германіяй. Гэтая дата шырока адзначалася не толькі ў СССР, але і ва ўсіх сацыялістычных дзяржавах Еўропы, бо савецкія воіны, вызваліўшы свет ад фашызму, адкрылі перад народамі раду краін шлях да незалежнага, сацыялістычнага развіцця.

Савецкі Саюз аказваў і аказвае краінам народнай дэмакратыі дзейсную эканамічную і палітычную падтрымку, дзякуючы якой яны ў кароткі час дасягнулі значных поспехаў у сваім эканамічным і сацыяльным развіцці.

Гэтая акалічнасць неаднаразова падкрэслівалася ў час урачыстасцей, што адбыліся ў ЧССР і ГДР, дзе святкавалася 28-я гадавіна вызвалення ад гітлераўскага фашызму. Святкі, звязаныя з памятнымі датамі ў жыцці братніх сацыялістычных краін, прайшлі ў нашай

рэспубліцы. 7 мая ў Палацы культуры Белсаўпрофа сабраліся актывісты Беларускага аддзялення Таварыства савецка-чэхаславацкай дружбы. Сярод іх — кіраўнікі міністэрстваў, ведамстваў, дзеячы навукі і культуры, перадавікі вытворчасці. На сходзе прысутнічалі першы сакратар пасольства ЧССР у Савецкім Саюзе М. Бездзек, генеральныя консулы ў Мінску ПНР — А. Валяшак і ГДР — Л. Волерт. Чэхаславацкіх сяброў сардэчна павіншавалі з 28-й гадавінай вызвалення тэрыторыі гадавінай Дагавору аб дружбе, супрацоўніцтве і ўзаемнай дапамозе паміж ЧССР і СССР. Удзельнікі ўрачыстага сходу накіравалі прывітальную тэлеграму ў адрас Цэнтральнага Камітэта Саюза чэхаславацка-савецкай дружбы.

У той жа дзень у Дзяржаўным рускім драматычным тэатры імя Горкага адбылася ўрачыстая сустрэча працоўных Мінска і актывістаў Беларускага аддзялення Савецкага таварыства дружбы з ГДР з супрацоўнікамі генеральнага консульства ГДР у Мінску і прадстаўнікамі грамадскасці ГДР. Вечар таксама быў прысвечаны 28-й гадавіне вызвалення нямецкага народа ад гітлераўскага фашызму.

**УРУЧЭННЕ ДЗЯРЖАЎНЫХ
ПРЭМІЙ БССР**

У Мінску, у зале пасяджэнняў Савета Міністраў БССР, адбылося ўрачыстае ўручэнне Дзяржаўных прэмій Беларускай Рэспублікі.

Старшыня Савета Міністраў БССР Ц. Кісялёў уручыў дыпламы і ганаровыя знакі лаўрэатаў аўтару фундаментальных работ па тэорыі пругкіх хваляў у крышталых акадэміку АН БССР Ф. Фёдараву, калектыву вучоных Інстытута механікі металапалімерных сістэм АН БССР — акадэміку АН БССР У. Беламу (кіраўнік работ), Э. Канавалаву, В. Карэцкаму, Б. Купчынаву, В. Саўкіну, А. Свірыдзенку, В. Старжынскаму, С. Шчарбакову, якія стварылі ў навуцы і ў вытворчасці фрыкцыйныя матэрыялы і канструкцыі з палімераў і металапалімераў.

Прэміі ў галіне навукі ўручаны таксама акадэміку АН БССР І. Бульгіну, акадэміку АН БССР І. Юркевічу (кіраўнік работ), В. Адзінскаму, Н. Буртыс, В. Гельтману, Д. Голаду, Е. Круганавой, Н. Лоўчаму, В. Парфёнаву, П. Пятроўскаму, Л. Смоляку — за навуковыя працы. Высокія ўзнагароды рэспублікі атрымалі П. Леановіч, Н. Траўніцкая, Ю. Паўлаў, В. Авакумаў, акадэмікі АН БССР К. Лукашоў і Г. Багамолаў — першаадкрывальнікі нафтавых месцанараджэнняў Беларусі. Дыпламы і ганаровыя знакі лаўрэатаў у галіне тэхнікі ўручаны Е. Вялеську, Л. Керногу, Р. Сядзегаву, В. Собалеву, І. Дземчанку, Л. Вясловай, А. Казанцаву, В. Новікаву, І. Харкевічу, Н. Сідараву, Н. Бялоце, В. Воўку, В. Карпінскаму, У. Лесману, Д. Літахову, Г. Міронаву, А. Асіпчуку, І. Пунчуку, А. Хазею, А. Бяспалаву, С. Будзько, М. Фрыдлэндту, Г. Шукаву, Г. Паўлюкевічу — за важныя новаўвядзенні, якія паскаралі навукова-тэхнічны прагрэс у вытворчасці.

Дзяржаўныя прэміі БССР у галіне навукі і тэхнікі былі ў 1972 годзе прысуджаны ўпершыню.

Дыпламы і ганаровыя знакі лаўрэатаў Дзяржаўнай прэміі БССР у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры ўручаны пісьменнікам К. Кірэенку, І. Навуменку і Ц. Крысько (Васілю Вітку), кампазітару Ю. Семянкіну, мастаку А. Кашкурэвічу, рэжысёру І. Папову і кінадраматургу К. Губарэвічу.

ПРЫЗНАННЕ ВЫСОКІХ ЗАСЛУГ

[Заканчэнне.]

Пачатак на 1-й стар.

ду Л. Брэжнева, плёну яго намаганняў, накіраваных на ажыццяўленне Праграмы міру. Л. Брэжнеў шмат зрабіў для ўмацавання згуртаванасці краін сацыялістычнай садружнасці як важнейшага фактара міру і міжнароднай бяспекі. Яго ўдзел у сустрэчах кіруючых дзяржаўных і партыйных дзеячаў сацыялістычных краін увазоблены ў цэлым шэрагу знешнепалітычных ініцыятыў, многія з якіх ужо ажыццяўляюцца і вядуць да рашаючага павароту ва ўсёй міжнароднай абстаноўцы.

Імя Л. Брэжнева непарыўна звязана з той велізарнай дапамогай і падтрымкай, якую савецкія людзі аказваюць народам Індакітая, што змагаюцца супраць замежнай інтэрвенцыі, за права быць гаспадарамі на сваёй зямлі. Сваёй дзейнасцю ён унёс неацэнны ўклад у дасягненне міру ў В'етнаме. Л. Брэжнеў выступае пры-

хільнікам умацавання дружбы і супрацоўніцтва нашай краіны з народамі Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі, за салідарнасць з арабскімі народамі ў іх справядлівай барацьбе супраць ізраільскай агрэсіі. Будучы Старшынёй Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР, ён зрабіў шэраг паездак у краіны Азіі і Афрыкі на чале місій міру і дружбы. Яны былі яркай дэманстрацыяй салідарнасці Савецкага Саюза з маладымі дзяржавамі, што сталі на шлях незалежнага развіцця, з усімі малымі народамі, якія адстаяваюць сваю свабоду, змагаюцца за сацыяльны прагрэс.

Разрадцы міжнароднай напружанасці, умацаванню ўзаемаразумення і супрацоўніцтва паміж народамі ў многім садзейнічаюць кантакты, якія расшыраюцца на вышэйшым узроўні, сустрэчы Л. Брэжнева з кіруючымі дзеячамі замежных дзяржаў, палітычных партый і рухаў.

Велізарную павагу ва ўсім

свеце здабыла Леаніду Ільічу яго актыўная барацьба за нармалізацыю абстаноўкі ў Еўропе, за ператварэнне яе ў кантынент стабільнага міру і ўзаемнавыгаднага супрацоўніцтва. Важнымі вяхамі на гэтым шляху з'явіліся паспяховыя перагаворы Л. Брэжнева з прэзідэнтам Францыі Ж. Пампіду і канцлерам ФРГ В. Брантам.

Міралюбівыя сілы з поўнай падставой звязваюць з імем Л. Брэжнева пачатак новага этапу ў савецка-амерыканскіх адносінах, пазітыўнае развіццё якіх важнае не толькі для СССР і ЗША, але і для ўмацавання міжнароднай бяспекі ў цэлым.

Красавіцкі Пленум ЦК КПСС адзначыў вялікі асабісты ўклад Л. Брэжнева ў работу па забеспячэнню трываласці міру ва ўсім свеце і надзейнай бяспекі для савецкага народа, які будзе камунізм. У прысуджэнні Л. Брэжневу міжнароднай Ленінскай прэміі «За ўмацаванне міру паміж народамі» знайшла сваё яркае адлюстраванне са-

мая высакародная ідэя гэтай прэміі.

У нашы дні ўсё большую ўвагу прагрэсіўнай грамадскасці прыкоўваюць падзеі ў Лацінскай Амерыцы, народы якой не хочуць далей мірыцца з імперыялістычнай эксплуатацыяй, з падаўленнем іх нацыянальнай незалежнасці і свабоды, усё больш актыўна выступаюць за дэмакратыю і сацыяльны прагрэс.

Адным з эпіцэнтраў руху за мір, у абарону суверэннага права народаў гэтага кантынента распрадавацца сваім лёсам з'яўляецца Рэспубліка Чылі. У 1970 годзе да ўлады ў гэтай краіне прыйшоў сапраўды дэмакратычны ўрад, кіраўніком якога народ з глыбокай павагай называе «таварыш прэзідэнт». Няма сумнення, што не толькі на яго радзіме, але і ўсюды ў свеце людзі з задавальненнем адзначаюць, што прэзідэнт Рэспублікі Чылі, выдатны палітычны і дзяржаўны дзеяч Сальвадор Альендэ Го-сенс удастоены высокай узна-

гароды — міжнароднай Ленінскай прэміі міру.

Усё жыццё С. Альендэ — прыклад мужнага служэння народу, нястомнай барацьбы за незалежнасць і росквіт сваёй радзімы.

Сальвадор Альендэ нарадзіўся ў 1908 годзе ў партовым горадзе Вальпараіса. У 1932 годзе закончыў медыцынскі факультэт Чылійскага ўніверсітэта. Яшчэ ў гады вучобы ён актыўна ўключыўся ў студэнцкі рух супраць улады дыктатара генерала Ібаньеса, які быў тады, за што неаднаразова падвяргаўся турэмнаму зняволенню. У час аднаго з арыштаў С. Альендэ памёр яго цяжка хворы бацька. Над прахам бацькі Сальвадор Альендэ пакляўся аддаць усе свае сілы барацьбе за інтарэсы народа.

Пасля заканчэння ўніверсітэта С. Альендэ прысвячае сябе палітычнай дзейнасці. Ён адзін з заснавальнікаў Сацыялістычнай партыі Чылі. Яго кандыдатура не раз вылучалася на пасаду прэзідэнта рэспублі-

Шырока і ўрачыста адзначана ў Беларусі 28-я гадавіна перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне. Неўміручы подзвіг воінаў Савецкай Арміі, партызан і падпольшчыкаў, якія ў жорсткай барацьбе адстаялі свабоду і незалежнасць нашай сацыялістычнай Радзімы. Мы памятаем, што кожны чацвёрты беларус аддаў сваё жыццё ў баях мінулай вайны. Праз нашу рэспубліку двойчы пранёсся франтавы шквал, які дашчэнту знішчыў дзесяткі гарадоў і вёсак. Таму святая Перамогі для ўсіх нас — напамін аб мужнасці і непакіснай волі народа, дзень, калі мы яшчэ раз прысягаем у любві да Радзімы.

Напярэдадні Дня Перамогі ў Доме афіцэраў у Мінску адбыўся ўрачысты сход, прысвечаны слаўнай даце.

9 мая ўрачыстасці пачаліся на плошчы імя Леніна. Да помніка правадзіру рэвалюцыі былі ўскладзены вянкi ад імя ЦК Кампартыі Беларусі, Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР, Савета Міністраў БССР, Ваеннага савета ЧБВА, ад грамадскасці Мінска.

У 11 гадзін ускладанне вянкаў адбылося на плошчы Перамогі ля абеліска воінам Савецкай Арміі і партызанам. Прысутныя на плошчы мінутай маўчання ўшанавалі памяць савецкіх воінаў і партызан, якія загінулі ў барацьбе з фашызмам.

У гэты дзень букеты жывых кветак ляглі да гранітных пліт Кургана Славы і хатынскіх комінаў, ля мемарыяльных дошак шматлікіх помнікаў савецкім воінам, на брацкія магілы невядомых салдат...

Святкаванне Дня Перамогі закончылася маляўнічым салютам, што расквеціў вячэрняе неба беларускай сталіцы.

НА ЗДЫМКУ: ускладанне вянкаў ад ЦК КПБ да помніка-абеліска на плошчы Перамогі.

Фота А. НИКАЛАЕВА і У. ЛУПЕЙКИ.

Дзесяцігоддзі абдыляюць нас ад тых гераічных дзён, калі савецкі народ у мужнай барацьбе абараніў свет ад фашыскай чумы. Зраўняліся, зараслі хмызняком франтавыя акопы і партызанскія зямлянкі. Але не сціраюцца з памяці людской падзеі ваенных год, імёны людзей, мужна адстаяўшых свабоду сваёй Радзімы. Асабліва шанце памяць аб героях Вялікай Айчыннай вайны наша моладзь — піянеры і камсамольцы, бацькі і дзяды якіх у маі 1945 года ўзялі над рэйхстагам сцяг Перамогі. Паўсюды ў піянерскіх дружных гарадскіх і сельскіх школах створаны атрады чырвоных следапытаў. Дзеці з дапамогай старэйшых таварышаў праходзяць маршрутамі былых баць, нярэдка запаўняючы недапісаныя старонкі слаўнай гісторыі мінулай вайны.

У рэдакцыю часта прыходзяць пісьмы, аўтары якіх наведваюць аб лёсе герояў, чые імёны сталі вядомыя дзякуючы пошуку чырвоных следапытаў. Ніжэй мы змяшчаем некалькі такіх пісьмаў.

АПЕРАЦЫЯ «ПОДЗВІГ»

Гэты бой жыхары Бярозы бачылі ў першыя дні вайны. Групу нашых цяжкіх бамбардзіроўшчыкаў, што вярталіся з задання, атакавалі фашысцыя знішчальнікі. Сілы былі няроўныя, і чырваназорныя машыны адна за адной падалі, ахопленыя полымем, на зямлю...

Карціну бою, імёны загінуўшых лётчыкаў і далейшы лёс тых, хто застаўся тады жывы, аднавілі члены пошукавай камісіі «Подзвіг», якая была створана ў Бярозаўскім раёне яшчэ ў жніўні 1971 года. Задачы камісіі — вывучэнне і ўвекавечанне подзві-

гу савецкіх воінаў у час Вялікай Айчыннай вайны. У пошуку герояў самы актыўны ўдзел прымалі чырвоныя следапыты са школ раёна, былыя франтавікі, грамадскія дзеячы.

Члены камісіі высветлілі, што многія з удзельнікаў бою ў небе над Бярозай засталіся жывыя і прайшлі праз усю вайну, помсцячы за сваіх загінуўшых сяброў.

Да свайго аэрадрома дацягнуў лейтэнант Аляксей Лаханаў, які збіў у тым баі варожы знішчальнік. Тэхнікі налічылі ў машыне афіцэра больш за сто прабоін. Пазней усім членам экіпажа Лаханава — Аляксандру Мядзведзеву і Уладзіміру Судакову за баявыя подзвігі былі прысвоены званні Герояў Савецкага Саюза.

Самалёт камандзіра эс-

кадрылі Барыса Бастанжыева ўпаў на Бранагорскі лес. Лётчыка схаваў жыхар вёскі Савіна Георгій Пунько. З рызыкай для сябе ён уладкаваў капітана пад сваім прозвішчам у бальніцу. Вайну лётчык закончыў у Чэхаславакіі.

На многіх франтах было вядома ў гады вайны імя лётчыка бамбардзіровачнага палка Васіля Дымчанкі, які таксама застаўся жывы і працягваў змагацца з ворагам у саставе слаўтай эскадрылі «Нармандыя — Нёман».

Дзякуючы пошуку членаў камісіі, ветэраны вайны даведліся пра сваіх аднапалчан, змаглі сустрэцца з імі. А ў Бярозу на сустрэчу з чырвонымі следапытамі прыехалі Барыс Бастанжыў і Канстанцін Строілаў, штурман экіпажа Героя Савецкага Саюза Валянціна Казлова.

Усхваляванымі і радаснымі былі сустрэчы на бярозаўскай зямлі. Ветэраны выступалі перад моладдзю раёна, наведвалі тых, хто ў свой час дапамог збітым лётчыкам схавацца ад фашыстаў і перайсці фронт. Разам з прадстаўнікамі камісіі «Подзвіг» ганаровыя госці пабывалі ў легендарнай крэпасці-героі ў Брэсце.

Былыя воіны ўсклалі кветкі на тое месца, дзе хутка будзе ўзведзены абеліск у гонар іх баявых сяброў. На граніце помніка будучы высечаны імёны герояў, якія сталі вядомыя дзякуючы пошуку членаў камісіі «Подзвіг».

Я. СЯЛЕНЯ.

ЯГО ЛІЧЫЛІ ЗАГІНУЎШЫМ

У пасёлку Анталепце Зарасайскага раёна Літоўскай ССР ёсць брацкая магіла. Над ёй у жалобным маўчанні застыла фігура савецкага салдата, які прынёс на гэту зямлю вызваленне. Ля пастамента заўсёды жывыя кветкі. На граніце высечаны імёны загінуўшых герояў. Сярод тых, хто аддаў сваё жыццё за вызваленне літоўскай зямлі, — імя ўраджэнца вёскі Беразнякі Краснапольскага раёна Магільёўскай вобласці Яўгена Ільющанкі.

Некалькі год назад чырвоныя следапыты з пасёлка Анталепце вырашылі падрабязна даведацца аб жыцці і баявых подзвігах савецкіх воінаў, што загінулі паблізу пасёлка. Школьнікі наладзілі перапіску з роднымі, блізкімі, знаёмымі і паслужыўцамі былых салдат. Але прайшло нямала часу, пакуль прыйшлі першыя весткі аб героях. Сярод допісаў — адказ з Краснапольскага райваенкамата, адкуль Я. Ільющанка некалі прызываўся ў армію: «Яўген Самойлавіч Ільющанка жывы». Так, адбылася шчаслівая памылка!

...І вось перада мной пісьмо з расказаў былога разведчыка старшыні Я. Ільющанкі: «Баявы шлях мой пачаўся ў ліпе-

ні 1941 года, калі мне яшчэ не споўнілася і восемнаццаці год. Спачатку было адступленне. Потым — палкавая школа і зноў фронт, баі пад Вялікімі Лукамі, за вызваленне Полацка, Віцебска і іншых гарадоў Беларусі. На тэрыторыі Літвы я ваяваў камандзірам узвода галаўной разведкі. У той памятна дзень наш узвод атрымаў заданне прабрацца на безыменную вышыню ля пасёлка Анталепце, разведць абстаноўку і ўтрымацца да прыходу падмацавання...»

Трое сутак жменька савецкіх байцоў адбівала шалёныя атакі ворага. Падалі пад агнём праціўніка байцы ўзвода, але вышынню разведчыкі не здалі да падыходу нашых часцей. Жывымі засталіся нямногія. Старшыня Ільющанка быў цяжка паранены і адпраўлены ў санбат. Яго часць рушыла наперад, і камандзіра ўзвода палічылі загінуўшым.

Адважны разведчык пасля выздараўлення зноў вярнуўся на фронт. З баямі ён дайшоў да Эльбы, дзе сустрэў дзень Перамогі.

Зараз былы франтавік жыве ў Белаазёрску, працуе на адным з заводаў. Літоўскія школьнікі запрасілі Яўгена Самойлавіча да сябе ў школу. Хутка гэтая сустрэча адбудзецца. На ёй былы воін раскажа дзецям аб сваіх сябрах-аднапалчанам, з якімі ваяваў на літоўскай зямлі.

С. СЯМЕНАУ.

кі. Пospех прыйшоў на выбарах у верасні 1970 года, калі шырокая кааліцыя левых сіл атрымала перамогу.

Народны ўрад на чале з С. Альяндэ за два гады ажыццявіў шэраг глыбокіх сацыяльна-эканамічных пераўтварэнняў. Яны накіраваны на ліквідацыю панавання замежнага капіталу і мясцовай алігархія ў палітычным і эканамічным жыцці краіны, на абарону інтарэсаў працоўнага народа, умацаванне суверэнітэту Чылі. Прагрэсіўны курс урада Альяндэ натыхаецца на жорсткае супраціўленне мясцовай рэакцыі і манополіі ЗША. Алігархія не саромеецца ў сродках барацьбы супраць народнага ўрада. Аднак яе падкопы церпяць правад.

Сальвадор Альяндэ глыбока адданы ідэалам міру, свабоды і незалежнасці народаў. Ён член Сусветнага Савета Міру. У кастрычніку 1972 года, калі ў Чылі праходзіла сесія Прэзідыума Сусветнага Савета Міру, у ёй прыняў удзел і прэзідэнт рэспублікі. За вялікі ўклад у справу ўмацавання міру С. Альяндэ быў узнагароджаны залатым медалём міру імя Ф. Жаліо-Кюры.

Прагрэсіўная грамадскасць можа павіншаваць з высокім званнем лаўрэата міжнароднай Ленінскай прэміі «За ўмацаванне міру паміж народамі» і вядомага грамадскага дзеяча, старшыню Сусветнай федэрацыі прафсаюзаў Энрыка Пастарына. Усё жыццё Пастарына прысвечана інтарэсам рабочага класа, яго барацьбе за свае правы.

Э. Пастарына нарадзіўся ў 1918 годзе ў Мантэвідэо. У 13 гадоў паступіў чорнарабочым на мясакамбінат. Яшчэ юнаком ён выдзяляўся ў асяроддзі сваіх раўняскаў дапытлівым імкненнем разабрацца ў прычынах тых жорсткіх несправядлівасцей, якімі акружана жыццё рабочага ў капіталістычным свеце. І не толькі разабрацца, але і актыўна ім процідзейнічаць. У 1937 годзе Энрыка Пастарына быў звольнены з работы за арганізацыю забастовак. Дзевяць гадоў — з 1937 па 1946 год ён быў загатоўшчыкам на аб'ектах прадпрыемствах. Ужо ў той час ён прымае самы дзейны ўдзел у прафсаюзным руху. З 1942 года Э. Пастарына — член Камуністычнай партыі Уругвая.

Мужнасць і рашучасць, з якімі Э. Пастарына змагаецца за інтарэсы людзей працы, здабылі яму высокі аўтарытэт, і ў 1946 годзе ён выбіраецца сакратаром Усеагульнага саюза працоўных Уругвая. У 1951 годзе Э. Пастарына — дэпутат парламента і генеральны сакратар Усеагульнага саюза працоўных.

Імя Э. Пастарына шырока вядома ў міжнародным рабочым і прафсаюзным руху. У 1957 годзе ён быў выбраны віцэ-старшынёй, а ў 1969 годзе — старшынёй Сусветнай федэрацыі прафсаюзаў. Ён вядзе вялікую і плённую работу па актывізацыі дзейнасці прафсаюзаў на класавай, антыімперыялістычнай аснове, па расшырэнню іх уплыву ў шырокіх масах працоўных. Энрыке Пастарына паслядоўна выступае за адзінства міжнароднага рабочага руху ў барацьбе за інтарэсы працоўных, за мір, нацыянальную незалежнасць і свабоду народаў.

У руху за мір удзельнічаюць прадстаўнікі самых шырокіх слаёў насельніцтва. Віднае месца ў ім займаюць дзеячы літаратуры і мастацтва. Лаўрэат міжнароднай Ленінскай прэміі

«За ўмацаванне міру паміж народамі» Джэймс Олдрыдж належыць да тых прадстаўнікоў інтэлігенцыі, якія ўнеслі актыўны ўклад у барацьбу супраць фашызму.

У час другой сусветнай вайны Дж. Олдрыдж быў ваенным карэспандэнтам. Уражанні тых гадоў паслужылі матэрыялам для таленавітых мастацкіх твораў. У 1942 годзе ён піша свой першы раман «Справа гонару», а праз год стварае раман «Марскі арол». У гэтых творах Дж. Олдрыдж паказвае карціну трагедыі грэчаскага народа, яго барацьбу супраць іншаземных акупантаў і ўнутранай рэакцыі. У 1945 годзе Олдрыдж выпускаў зборнік навел, героямі якіх з'яўляюцца простыя людзі, што мужна нясуць цяжар ваенных гадоў, непаспелай штодзённай працы.

Раманы «Герой пустэльных гарызонтаў», «Не хачу, каб ён паміраў», «Апошні выгнаннік» адлюстроўваюць уздым нацыянальна-вызваленчага руху ў арабскіх краінах. У сваёй кнізе «Паланёны краінай» Дж. Олдрыдж выступае рашучым прыхільнікам ідэі мірнага суіснавання дзяржаў з розным сацыяльным ладам. У рамане

«Дыпламат» аўтар выкрывае палітыку «халоднай вайны», супрацістаўляючы ёй ідэі міру і дружбы паміж народамі. За гэты твор Джэймс Олдрыдж быў удастоены залатога медала Сусветнага Савета Міру.

Дж. Олдрыдж выступае састраснымі палітычнымі артыкуламі па актуальных праблемах, якія хваляюць сучаснае чалавецтва. Яго голас у абарону міру знаходзіць самы шырокі водгук.

Барацьба за мір прыносіць рэальныя, усё больш адчувальныя вынікі. Аднак нельга забываць, што на зямлі ёсць яшчэ ўплывовыя сілы, якія хочуць павярнуць назад, да часоў «халоднай вайны, зноў распаліць ваенную істэрыю, раздуць варожасць і недавер'е паміж краінамі і народамі. Вось чаму ў гэтай барацьбе няма месца самасупакоенасці.

Вітаючы новую групу лаўрэатаў міжнароднай Ленінскай прэміі, міралюбівага грамадскасць з глыбокай удзячнасцю і захапленнем ацэньвае іх дзейнасць на карысць міру, жадае ім здароўя і новых вялікіх поспехаў на гэтай высакароднай ніве.

ПОМНІК ЯНКУ КУПАЛУ НА АМЕРЫКАНСКАЙ ЗЯМЛІ

Беларускую, рускую і частку украінскай прагрэсіўнай эміграцыі ў ЗША вось ужо больш як паўстагоддзя аб'ядноўвае Рускі культурны цэнтр у Нью-Йорку, які выдае газету «Русский голос». У многіх гарадах краіны існуюць яго таварыствы, камітэты і нават кааператывы, што маюць свае клубы або народныя дамы. Асаблівай папулярнасцю ў нашых суайчыннікаў карыстаецца кааператыву Араў-парк, які знаходзіцца за 40 міль ад Нью-Йорка. Тут праводзіцца вялікая культурная работа.

У клубе Араў-парку праходзяць урачыстыя вечары, прысвечаныя важным падзеям у жыцці СССР. Тут нашы землякі арганізуюць сустрэчы з прадстаўнікамі Савета Саюза; на сцэне клуба выступаюць калектывы мастацкай самадзейнасці, на спартыўных пляцоўках і на возеры праходзяць спаборніцтвы моладзі. Асабліва людна тут бывае ў суботнія і нядзельныя дні вясной, летам і ранняй восенню, калі прыязджае шмат суайчыннікаў з розных мясцін ЗША і Канады.

Кіруе Араў-паркам савет дырэктараў, старшынёй савета ўжо шмат гадоў з'яўляецца наш зямляк Уладзімір Мінкевіч, выхадзец са Слонімскага раёна Гродзенскай вобласці.

У пачатку лютага 1971 года кіраўніцтва Араў-парку звярнулася да беларускай грамадскасці з такім пісьмом:

«Дарагія суайчыннікі! Савет дырэктараў прыняў рашэнне аб узвядзенні ў Араў-парку помнікаў-бюстаў выдатным паэтам і

пісьменнікам, якія заклікалі да барацьбы за сацыяльную справядлівасць, мір і дружбу. 6 верасня 1970 года ў Араў-парку адбылося ўрачыстае адкрыццё ўстаноўленых тут помнікаў А. Пушкіну і Т. Шаўчэнку, падараных нам рускім і украінскім народамі ў азнаменаванне 100-годдзя з дня нараджэння У. І. Леніна. У верасні 1971 года тут будзе ўстаноўлен помнік Уолту Уітмену.

Мы звяртаемся да вас з просьбай прыслаць для ўстанавлення ў парку помнік аднаго з выдатных беларускіх паэтаў або пісьменнікаў».

Пад старшынствам народнага артыста СССР, дэпутата Вярхоўнага Савета БССР Р. Шырмы адбылася нарада прадстаўнікоў Міністэрства культуры БССР, Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі і Беларускага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом. Было вырашана стварыць бюст народнага паэта Беларусі Янкі Купалы і паставіць яго ў Нью-Йорк для ўстанавлення ў Араў-парку. Помнік быў выканан вядомым беларускім скульптарам А. Анікейчыкам і архітэктарам С. Баткоўскім і разам з пастаментом у пачатку лістапада 1972 года накіраваны ў ЗША.

Цяпер суайчыннікі, якія пражываюць у ЗША, асабліва землякі-беларусы, рыхтуюцца да ўрачыстай падзеі: пад гукі Гімна БССР 1 ліпеня ў Араў-парку адкрыецца помнік Янку Купалу. На свята паедуць і прадстаўнікі Саветаў Беларусі.

Дубовая аляя.

Фота М. РАСОЛЬКІ.

ПЕРШАМАЙСКІЯ ВІНШАВАННІ ЗЕМЛЯКОЎ

Віншую са святам 1 Мая і жадаю ўсяго найлепшага ў вашых справах і пачыненнях. Вельмі шкада, што гэты дзень я не магу святкаваць разам з савецкімі людзьмі, толькі ў думках я заўсёды з вамі. Хаця я вырасла на чужыне, сэрца мае аддана Радзіме, я жыю яе клопатамі і перамогамі. Яшчэ раз жадаю ўсяго найлепшага.

Францыя.

Екацярына ОФНЕР.

Дарагія сябры! Шлю вам шчырае віншаванне з Першамаем і пажаданні далейшых поспехаў у працы на карысць любімай Радзімы. Быў бы вельмі рады адзначыць гэта інтэрнацыянальнае свята разам з савецкімі людзьмі. Але маёй пенсіі хапае толькі на хлеб і ваду. Дзе ўжо тут думаць пра пазездку! А так хацелася б убачыць родныя мясціны.

Англія.

Віктар БЯГАНСКИ.

Ад імя членаў таварыства імя Л. Талстога віншую вас з міжнародным святам працоўных усіх краін — Першамаем. Прыміце нашы шчырыя пажаданні далейшых поспехаў у вашай самаадданай рабоце дзеля міру і шчасця ўсяго чалавецтва.

Галандыя.

Лідзія ВАЙМА-ЗАЯЦ,
старшыня таварыства імя Л. Талстога.

Дарагія землякі! Ад імя аддзялення Федэрацыі рускіх канадцаў горада Віндзара горада віншую вас з вялікім святам — днём міжнароднай салідарнасці працоўных нашай планеты. Ад усяго сэрца жадаю савецкім людзям яшчэ большых поспехаў у будаўніцтве камуністычнага грамадства і абароне міру ва ўсім свеце. Мы будзем і далей настойліва працаваць дзеля развіцця і ўмацавання дружэлюбных адносін паміж канадскім і савецкім народамі.

Канада.

Міхаіл МАКАРЭВІЧ,
сакратар аддзялення Федэрацыі рускіх канадцаў г. Віндзара.

Дарагія таварышы і калегі!

Я і мае сябры віншваем вас са святам салідарнасці працоўных усіх краін — 1 Мая і з днём Перамогі.

Усім вам жадаем добрага здароўя, асабістага шчасця, творчых поспехаў.

ЗША.

Канстанцін ОСІП.

Ад чыстага сэрца віншую са святам вясны і працы! Жадаю маёй роднай Беларусі ўсяго найлепшага.

З любоўю

ЗША.

Вера КЛЯЦКО.

З выпадку свята працоўных 1 Мая шлю ўсім супрацоўнікам газеты «Голас Радзімы» шчырыя віншаванні. Пспехаў вам, сябры, у выкаароднай рабоце на карысць нашай дарагой Радзімы!

Францыя.

Міхаіл ГЕРАСІМОВІЧ.

У радасны дзень міжнароднага свята працоўных 1 Мая шлю ўсім супрацоўнікам рэдакцыі сардэчнае прывітанне і жадаю найлепшых поспехаў у вашай плённай рабоце.

З павагай

Англія.

Таццяна РЫБЧЫНСКАЯ.

Ад усёй душы віншваем з міжнародным днём працоўных 1 Мая і з гадавінай Перамогі над фашысцкай Германіяй!

З павагай

Францыя.

Станіслава і Уладзімір ЛІХОТЫ.

Беларускае таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом і рэдакцыя «Голасу Радзімы» выказваюць шчырую падзяку ўсім, хто даслаў віншаванні, пажаданні поспеху і шчасця савецкаму народу з нагоды 1 Мая — дня міжнароднай салідарнасці працоўных і 9 мая — свята Перамогі.

Паважаная рэдакцыя! Чалавек я веруючы і таму нярэдка бываю ў саборы. Асабліва люблю слухаць нашага протадыякана. Сам ён беларус па паходжанню, прыехаў у Аргенціну пасля вайны, кажуць, з Піншчыны. А хто ж, як не свой чалавек, знойдзе дарогу да прыхаджан. Але да мяне дайшлі чуткі, што за протадыяканам цягнуцца надобная слава. Нібы ён там нешта нарабіў, калі былі немцы. Я хаджу збянтэжаны, душа мая неспакойная. Напішыце пра гэтага чалавэка. Імя яго — Іван Гейхрэх.

З. СЦЯПАНІЧ.

Буэнас-Айрэс.

У баку ад вялікіх дарог, на берэзе Прыпяці, прымацаваліся Качановічы — прыгожая палеская вёска. Тут і жыў да вайны Іван Гейхрэх. Сяляне ведалі яго як чалавэка глыбока рэлігійнага, бо Іван быў псаломшчыкам у мясцовай царкве.

— Мы, праваслаўныя людзі, павінны жыць па заповедзях гасподніх, сумленна і справядліва, — любіў настаўляць божа службу, — каб ніхто крыўды не рабіў другому, каб братам быў сусед суседу...

Але вось шалёны вецер вайны пранёсся над Качановічамі — прыйшлі фашысты. Вацькаўшчына была ў небяспеды. Тыя, хто жыў па маральных законах сумлення і справядлівасці, сапраўдныя патрыёты, са зброяй у руках баранілі свой дом, сваю волю, сваю Радзіму. Хто ваяваў на фронце, у радах Савецкай Арміі, хто пайшоў у лес. Сярод удзельнікаў усенароднага супраціўлення знаходзіліся камуністы і беспартыйныя, людзі веруючыя і атэісты. Бо ўсім ім дарагая была свая зямля.

Але ў шэрагах гэтых людзей не было Івана Гейхрэха. Качановіцкія сяляне неўзабаве пасля нападу гітлераўскай Германіі на Савецкі Саюз са здзіўленнем даведаліся, што іх ціхі і пакорны псаломшчык красуецца ў Пінску ў мундзіры каменданта рачной паліцыі.

Хутка здзіўленне перайшло ў страх, бо сустрэча з Іванам Гейхрэхам не прадракала нічога добрага. Ціхая авечка стала лютым ваўком. Яшчэ жывыя сведкі здрады Івана Гейхрэха і яго нялюдскіх здзекаў з мясцовага сельніцтва. Адзін з іх — Мікалай Качановічкі.

— Было гэта пад канец

лета, у жніўні 1941-га. Да нас у Качановічы неспадзеўку наляцелі карнікі. Сярод гэтай зграі, мы глядзім, — наш псаломшчык! Гэты хударлявы, крываногі чалавечак аж ірваўся да чорнай работы. Яго зладзеяватыя вочкі лавілі кожны рух, кожны знак фашыстаў. Іван Гейхрэх павёў іх па хатах — ён ведаў тут кожны дом і кожнага мужыка. Іван называў гітлераўцам прозвішча селяніна і расказваў, як той сустракаў Чырвоную Армію ў верасні 1939-га, кім быў пры Савецкай уладзе, гаварыў, чые сыны на фронце. Карнікі арыштоўвалі людзей. Многіх білі да непрытомнасці, напаў-

КРЫВАВЫ СЛЕД ЗАБОЙЦЫ

жывых кідалі ў машыны. Над Качановічамі стаяў стогн і плач. Арыштаваных прывезлі ў пінскую турму. Адтуль каго вывезлі ў Германію на катаргу, каго ў канцлагер. Сярод тых, хто выжыў і дачакаўся вызвалення, аказаўся І. Я. Але псаломшчыка Івана Гейхрэха я ніколі не забуду.

Яшчэ адзін сведка крывавых спраў цяперашняга протадыякана — Міхаіл Колё, таксама жыхар Качановіч, расказвае:

— Памятаю яго добра. Камендант пінскай рачной паліцыі з'явіўся ў нашай вёсцы з атрадам немцаў. Фашыстам патрэбна была рабочая сіла для «рэйха», і яны рабілі аблавы ў навакольных вёсках. А пад рукой у іх пастаянна быў Гейхрэх. З дапамогай псаломшчыка-каменданта ў Германію былі вывезены сотні сялян з Качановіч, Плошчава, Кудрыч, Калауравіч. А Васіль Калаура, Рыгора Качановіча, Івана Гарагляда, як найбольш небяспечных, на даносе Гейхрэха кінулі ў Пінскую турму.

— Не абмінуў камендант і хату майго бацькі. Зайшоў і пытаецца: «Андрэй, дзе твой

сын?» «Не ведаю, пан камендант», — адказаў бацька. «Хаваеш іччанаюка! — завішчэў кат. — Усё роўна знойдзем!»

І загадаў зрабіць у хаце вобрыск. А я ляжаў у спальні, прыкрыты зверху рыззём. Карнікі збілі мяне прыкладамі аўтаматаў і выцягнулі на вуліцу. Там пад узмоцненай аховай ужо стаялі мае аднавяскоўцы. Пад вечар усіх нас прывялі ў канцлагер. Толькі Івана Шаламіцкага сярод нас не аказалася. Яго павёз з сабой Гейхрэх. Пазней мы даведаліся, што Івана Шаламіцкага пінскі камендант падазраваў у сувязі з партызанамі. Гестапа закатавала яго. І сёння ніхто не ведае, дзе магла Шаламіцкага. Але кожны скажа, хто яго забойца.

Расказ жывых сведкаў крывавых злачынстваў Івана Гейхрэха могуць дапоўніць дакументы. А яны гавораць аб такіх якасцях пана каменданта, як садызм і прага нажывы, нянавісьць да савецкага ладу і прадажнасць. Мараль і паводзіны гэтага вылюдка ў час нямецкай акупацыі Беларусі зусім не нагадваюць тыя «заповедзі гасподнія», па якіх псаломшчык заклікаў жыць братаў па веры.

Гітлераўцы не скупіліся на аплату паслуг свайго лака. Ён стараўся. На сумленні Івана Гейхрэха знішчаная вёска Плошчава, зацьма спаленныя жыхары вёскі Любель-Поль.

Так, яго добра памятаюць на Радзіме. Памятаюць як забойцу і рабаўніка, здрадніка і гандляра крывёю жывых і мёртвых. Таму што Іван Гейхрэх разам з фашысцкімі карнікамі забіваў невінаватых людзей, паліў вёскі, гнаў у фашысцкую няволю юнакоў і дзяўчат. На яго руках кроў беларусаў, рускіх, палякаў, яўрэяў.

Калі протадыякан кафедральнага сабора епіскапата Іаана Паўночнаамерыканскай і Канадскай царквы будзе трымаць у іх крыж, каб благаславіць сваю паству, прыгледзьцеся, як дрыжаць яго рукі. Калі «служба божа» будзе гаварыць казань аб міры і справядлівасці, не верце яго словам, а падумайце пра яго ўчынкi. Іван Гейхрэх, які збег ад гневу народа на захад, атрымаў прытулак у Аргенціне і цяпер знаходзіцца ў Буэнас-Айрэсе, ніколі не жыве па-справядліва. Ён — кат і забойца.

А. МАКСІМОВІЧ.

«РУСКІЯ, МЫ ЛЮБІМ ВАС!»

У многіх амерыканцаў, у тым ліку і ў нашых землякоў, якія жывуць у Злучаных Штатах, яшчэ свежыя ў памяці сустрэчы з лепшымі майстрамі савецкай жаночай гімнастыкі. Алімпійскія чэмпіёнкі Людміла Турьшчава, Вольга Корбут, Тамара Лазаровіч, Антаніна Кошаль, Любоў Багданавіч і Русудан Сіхарулідзе на працягу дваццаці двух дзён бабывалі ў васьмі гарадах Злучаных Штатаў Амерыкі. І ў кожным выступалі з вялікай паказальнай праграмай.

Паездка савецкіх гімнастак у ЗША з'явілася лагічным працягам традыцыйных спартыўных кантактаў, што ўстанавіліся паміж нашымі краінамі. Як вядома, матчы лёгкаатлетаў дзвюх буйнейшых спартыўных дзяржаў ужо даўно ўпісаны ў сусветны календары і дапамагаюць прагрэсу лёгкай атлетыкі. Несумненна, прыносяць узаемную карысць і сустрэчы баскетбалістаў, баксёраў, ватэрпалістаў дзвюх краін, якія заўсёды працягваюць шмат-

лікую аўдытодыю аматараў спорту ў ЗША.

Але цяпер ужо можна з упэўненасцю сказаць, што найбольшы поспех выпаў на долю нашых гімнастак. Аб гэтым сведчаць і шматлікія пісьмы і тэлеграмы са Злучаных Штатаў, у якіх з захапленнем гаворыцца аб пераўзыхідным майстэрстве савецкіх спартсменак. Аб гэтым сведчаць і водгукі амерыканскай прэсы. Газеты ў многіх гарадах ЗША адводзілі свае першыя старонкі гімнастычнаму турне савецкай каманды, на відных месцах публікавалі фота і каментарыі, інтэрв'ю з вядомымі спецыялістамі і радавымі гледачамі.

Турне гімнастак было нялёгкім, як любое іншае турне, у якім выканаўцы стамляюцца і ад таго, што знаходзяцца ўвесь час у цэнтры ўвагі, і ад таго, што павінны выступаць заўсёды з гранічным напружаннем сіл, каб апраўдаць цікавасць гледачоў. І многія газеты і часопісы, падкрэсліваючы, што

савецкія спартсменкі, нягледзячы на напружаную праграму, здолелі ўсюды паказаць лепшыя свае практыкаванні, імкнуліся аналізаваць прычыны такога поспеху. Не выпадкова, вядомы часопіс «Ньюсуік» пісаў, што «па меры таго, як працягвалася паездка савецкіх гімнастак, гледачы пераконваліся ў тым, што яны — усебаковыя і вытанчаныя спартсменкі». І падтрымліваючы агульную поўную захаплення ацэнку майстэрства Вольгі Корбут, у гонар якой у Чыкага быў уведзены нават «Дзень Вольгі Корбут», рабіў вывад: «Часамі яна выглядала стомленай. Іншы раз адчувалася, што ёй усё гэта надакучыла. Але і яна, і яе сяброўкі заўсёды збіраліся з сіламі, каб паказаць выдатны спектакль як на спартыўнай арэне, так і па-за ёй».

Газеты акцэнтавалі ўвагу і на дэплым прыёме, які быў аказан гімнасткам у Белым доме прэзідэнтам ЗША Р. Ніксанам, і на значэнні візіту савецкіх спартсменак

для лепшага ўзаема разумення паміж моладдзю абедзвюх краін, для ўмацавання сувязей паміж Савецкім Саюзам і Злучанымі Штатамі Амерыкі.

«Турне гімнастак... адлюстроўвае тэндэнцыю да расшырэння савецка-амерыканскіх адносін у святле візіту прэзідэнта Ніксана ў Маскву», — пісала «Крысчэн сайенс мунітар». Газета працягвала: «Дзеячы культуры ЗША гавораць, што яны адчуваюць змяненне атмасферы і адпаведна адносінаў да рускіх у гэтыя дні, якія выклікаюць цікавасць да многіх рэчаў і садзейнічаюць далейшаму развіццю адносін».

Газета «Лос-Анджэлестаймс» расказвае аб урачыстай сустрэчы, наладжанай савецкім гімнасткам у аэрапорце горада, выкарыстоўваючы надпісы на плакатах у загаловах сваіх матэрыялаў: «Рускія, мы любім вас!», «Руская № 1 — Вольга!».

Выключную цікавасць мае інтэрв'ю, узятае ў двух філадэльфійскіх трэнераў Біла і Джыні Коуна карэспандэнтам «Філадэльфія інкуайрэр» Джонам Дэлам. Спецыялісты не абмежаваліся

словамі захаплення ў адрас савецкіх гімнастак. Яны далі прафесійную ацэнку майстэрства, выявілі ролю і значэнне візіту савецкіх спартсменак для развіцця гімнастыкі ў іх горадзе. І для ўсёй краіны, напэўна, таксама.

Яны сцвярджаюць, што выстуленні Вольгі і яе сябровак надалі развіццю гімнастыкі ў Філадэльфіі паступальны штуршок, накіраваны ракетнага. Яны дзеляць гісторыю гімнастыкі ў сваім горадзе на два перыяды — да Вольгі і пасля Вольгі, звязваючы з апошнім свае самыя вялікія надзеі...

На арганізатару турне і гледачоў вялікае ўражанне зрабіла бескарыслівасць, з якой савецкія гімнастыкі дзейнічалі з аўдыторыяй усім, чаму яны навучыліся самі. Узаемадапамога, узаемавыручка і моцная дружба ў камандзе аздачалі многіх амерыканцаў, якія прывыклі да атмасферы жорсткай канкурэнцыі. Бачачы добрыя сяброўскія ўзаемаадносіны нашых дзяўчат, амерыканцы пачалі называць іх сёстрамі. І басконца скандавалі іх імёны — цяжкія, розныя. Імёны рускія, беларускія, грузінскія.

У канструктарскім адзеле Маладзечанскага станкабудаўнічага завода працуе шмат моладзі. НА ЗДЫМКУ (злева направа): канструктары В. МАХАНЕК, Р. МІХАНЕК, інжынер Л. ШАУЧЭНКА.

ЗАПРАШАЕ «СПАДАРОЖНІК»

У наш час хутка расце і развіваецца міжнародны маладзёжны турызм, які дапамагае юнакам і дзяўчатам пазнаць свет, пазнаёміцца з культурай іншых краін і народаў, адыгрывае важную ролю ў інтэрнацыянальным выхаванні.

Арганізацыя паездак беларускай моладзі за межы нашай краіны займаецца Бюро маладзёжнага турызму ЦК ЛКСМБ і яго аддзяленні ў абкомах камсамола, якія з'яўляюцца ў рэспубліцы прадстаўніцамі Усесаюзнага бюро маладзёжнага турызму «Спадарожнік».

Асабліва цесныя турыскія сувязі ўстанавіліся ў моладзі Беларусі са сваімі равеснікамі з краін сацыялізму. Сёлета каля дзвюх з паловай тысяч беларускіх юнакоў і дзяўчат змогуць пабыць у Венгрыі, Балгарыі, Польшчы, ГДР, Югаславіі, Чэхаславакіі, Румыніі. Кожная з гэтых краін прапануе цікавыя маршруты, якія дадуць магчымасць аглядзець непаўторныя па сваёй прыгажосці мясціны, пазнаёміцца з жыццём моладзі.

Так, у Народнай Рэспубліцы Балгарыі маладзёжнае турыскае бюро «Арбіта» прапануе аглядзець сталіцу рэспублікі — прыгажуню Сафію, багатыя гістарычнымі і культурнымі помнікамі гарады Плевен, Плёўдзіў, Стара Загора і іншыя. У ліпені—жніўні 1973 года ў

сталіцы Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі Берліне будзе праходзіць X Сусветны фестываль моладзі і студэнтаў. Побач з дэлегатамі фестывалю ў ім прыме ўдзел вялікая група турыстаў, у тым ліку і з нашай рэспублікі.

Гасцямі моладзі Венгрыі ў снежні 1973 года будуць 340 маладых перадавікоў сельскай гаспадаркі Беларусі.

Традыцыйныя турыскія сувязі з маладзёжнымі арганізацыямі Польскай Народнай Рэспублікі знойдуць сваё развіццё і ў гэтым годзе. У лютым там пабыла група моладзі з Віцебскай вобласці, у красавіку выехала спецыялізаваная турысцкая група маладых перадавікоў вытворчасці Мінскага радыёаб'яднання «Гарызонт».

Беларуская камсамольская арганізацыя падтрымлівае пастаянныя сувязі з маладзёжнымі арганізацыямі рэспублікі Харватыі (СФРЮ). Важнае месца тут адводзіцца і турызму. Нашы турысты змогуць аглядзець выдатныя мясціны сталіцы Харватыі г. Заграба — другога па велічыні горада Югаславіі. Малаўнічая прырода Харвацкага Загор'я, мінеральныя крыніцы, старажытныя гарадкі з сярэднявекавымі архітэктурнымі помнікамі, блакіт Адрыйтычнага мора надоўга запам'яцца тым, хто наведае Харватыю.

Шмат цікавага ўбачаць юнакі

і дзяўчаты на Воштраве Свабоды — Кубе. Паездка намячаецца на восень гэтага года.

Папулярнай формай міжнародных сувязей з'яўляецца арганізацыя прамога абмену маладзёжнымі групамі паміж адпаведнымі прадпрыемствамі, гарадамі-пабрацімамі, абласцямі Беларусі і зарубешных краін. На працягу шэрагу гадоў абменьваюцца дэлегацыямі і турысцкімі групамі камсамольскай арганізацыі Мінскай вобласці і Саюз свабоднай нямецкай моладзі акругі Патсдам ГДР, камсамольцы Магілёўшчыны і моладзь Габраўскай акругі Народнай Рэспублікі Балгарыі, Гомельшчыны і Паўднёва-Чэшскай вобласці ЧССР і г. д. Сёлета такі абмен будзе працягвацца і павялічвацца.

Маладыя вучоныя нашай рэспублікі ў 1973 годзе змогуць прыняць удзел у рабоце міжнародных кангрэсаў, канферэнцый, сімпозіумаў па розных галінах навукі.

У маі арганізуецца турысцкая паездка на чэмпіянат Еўропы па гімнастыцы, які будзе праходзіць у Парыжы. Турысты з Беларусі ў ліпені пабываюць у Алжыры, у чэрвені — ліпені на цэлаходзе «Надзея Крупская» зробіць круіз з наведваннем Швецыі, Даніі, Нарвегіі, Англіі, Францыі... Крыху пазней намечана паездка ў Мексіку.

М. ГЕРМАНАУ.

ХЛОПЧЫКІ ВАЕННЫХ ГОД

Прыемна атрымліваць весткі з Радзімы, ведаць, як жывуць савецкія людзі, радавацца іх поспехам і адчуваць, што цябе не забылі на чужыне, не пакінулі ў адзіноце.

Прайшло 60 год, як я выехаў з родных мясцін, вёскі Мыслава на Слонімшчыне. Жыццё тады было нялёгкім. Але мы, група маладых хлопцаў, бачылі, што мужык аграблены памешчыкам, і прагнулі змен. Дзе і як шукаць выхад з такога гаротнага становішча, нас вучылі гарадскія людзі. Памятаю аднаго настаўніка, Майсея Бажко. Некалькі разоў яго шукала паліцыя, усю вёску акружылі, пароліся ў саломе. Але людзі надзейна хавалі свайго настаўніка.

Не раз нам даводзілася змагацца з панскімі паслугачамі, абараняць сваю зямлю і жывёлу. Нярэдка гэта заканчвалася штрафам ці турмой.

Цяжкія ўмовы жыцця і нясправядлівасць прымусілі мяне ў 1913 годзе пакінуць родны край. І вось я на чужыне. Без ведання мовы, без сяброў... Як птушка з падрэзанымі крыламі імкнецца ўзляцець, так і я беспаспяхова біўся ў галечы. Душа рвалася на Радзіму, але гэтыя праклятыя войны вымушалі заставацца на месцы. Як крыўдна было мне ад весткі, што бацькоўскі край застаўся пад уладай буржуазнай Польшчы! З маіх родных у той час была жывая толькі адна сястра.

Калі пачалася Вялікая Айчынная вайна, я ляжаў у бальніцы ў Сан-Францыска. У той жа дзень сябры паведамілі мне гэту страшную навіну. У хуткім часе мы,

эмігранты, стварылі аддзяленне таварыства Чырвонага Крыжа. Мяне выбралі членам праўлення. Мы з жонкай цалкам аддалі сябе справе дапамогі Радзіме і савецкаму народу. Да патрыятычных пацужыў прымешвалася глыбока асабістае: наш адзіны сын быў афіцэрам амерыканскай арміі і ваяваў супраць Японіі.

Мы выкарыстоўвалі ўсе шляхі для збору сродкаў: добраахвотныя ахвяраванні, вечары, хадзілі з хаты ў хату, і людзі аддавалі ўсё, што маглі. Нават фабрыкі рабілі скідку на тое, што купляла наша таварыства.

Савецкія параходы прыходзілі ў амерыканскія порты за грузам. Я быў назначаны супраць іх. Памятаю, аднойчы, на параходзе прыехалі хлопчыкі, ад дзевяці да шаснаццаці год. Капітан дазволіў узлёт дзяцей у горад. Разам з памочнікам капітана, некалькімі матросамі мы адправіліся на швейную фабрыку, дзе таварыства звычайна заказвала адзенне для апраўкі ў СССР. Там мы апраўкі хлопчыкаў з ног да галавы ва ўсё новае. Пасля ўсю кампанію запрасіў у свой дом, дзе нас ужо чакала мая жонка.

Шмат год прайшло з таго часу, я забыў імя капітана і назву парахода (нічога не зробіш — узрост, сёлета мне споўніцца 80 год). Але што-год 9 мая я прыгадваю тых хлопчыкаў ваенных год, імкнуса ўявіць іх сённяшняе шчаслівае жыццё. І сэрца поўніцца гордасцю за маю вялікую Радзіму, якая выставіла і перамагла ў смяротнай бітве з фашызмам, а цяпер настойліва і паслядоўна змагаецца за мір ва ўсім свеце.

Васіль ОНІК, ЗША.

ПРАЗДНІК ПАСХИ В СЛУЦКЕ

В Слуцке, на Острове (часть города, некогда считавшаяся предместьем), стоит деревянный храм — Свято-Михайловская церковь. В архитектурном отношении это композиция в виде трех ярусов. Церковь является памятником архитектуры XVII века и охраняется государством.

В этом старинном храме совершаются по воскресеньям и праздничным дням богослужения и во все дни удовлетворяются нужды верующих. С особым религиозным чувством прихожане готовятся к празднику святой Пасхи. Многие православные христиане в дни великого поста приходили в свой приходской храм и присутствовали на великопостных богослужениях.

И вот наступает пасхальная ночь. В храме и вокруг него много народа. Все пришли услышать радостное «Христос Воскресе» и освятить традиционное красное яйцо.

Помня о древности Свято-Михайловского храма, невольно думается, в который же раз здесь прославляют радостный праздник служение труженики, далекие предки которых построили этот храм.

Протоиерей КУЛЬЧИЦКИЙ, настоятель Свято-Михайловской церкви.

ЛЕТ назад, 14 мая 1955 года, в Варшаве был подписан Договор о дружбе, сотрудничестве и взаимной помощи между восемью странами Европы.

Этот оборонительный союз возник в условиях, когда империалистические агрессивные круги, создавшие в 1949 году Североатлантический военный блок, накалили международную обстановку и поставили мир на грань новой мировой войны.

Сразу же после второй мировой войны правящие круги Соединенных Штатов Америки, Англии и других империалистических государств форсировали создание агрессивных военных блоков, направленных против Советского Союза, против всего социалистического содружества. Угроза для дела мира в Европе обострилась, после того как в агрессивный блок НАТО в мае 1955 года была вовлечена Западная Германия. Таким образом, сложилась мощная империалистическая коалиция, в которую вошли 15 капиталистических государств с высоким военно-промышленным потенциалом.

Эти опасные изменения в международной обстановке вынудили социалистические страны принять ответные меры оборонительного характера и создать собственную коллективную оборонительную организацию в Европе.

Образование добровольного оборонительного союза — Организации Варшавского Договора — стало важным фактором в деле обуздания агрессоров и способствовало укреплению братского единства стран социалистического содружества.

Современный период мирового развития характеризуется благоприятным изменением политического климата, постепенной разрядкой международной напряженности. Несмотря на существующие трудности и препятствия, пробивает себе путь новый подход к решению сложных международных проблем, который по мере роста могущества и влияния СССР и братских стран социализма начинает приносить свои плоды. В политике многих капиталистических государств все больше даются о себе знать элементы реализма.

Последовательная внешняя политика Советского Союза и других социалистических стран, направленная на дальнейшее утверждение принципов мирного сосуществования государств с различным общественным строем и мирное сотрудничество, встречает все большее признание.

Как отмечалось на состоявшемся в апреле нынешнего года Пленуме ЦК КПСС, активная, инициативная международная политика КПСС, опирающаяся на могучую силу и авторитет Советского государства, на поддержку всего народа, способствует позитивным сдвигам в мировой обстановке. Пленум констатировал, что значительно укрепились позиции братских стран социализма и их единство, возросло влияние их согласованной политики на ход международных событий, происходит поворот от «холодной войны» к разрядке напряженности. Благодаря усилиям СССР и других социалистических стран в по-

следнее время осуществлен ряд важных мер по урегулированию проблем, доставшихся в наследие от второй мировой войны.

Победа правого дела вьетнамского народа, ликвидация одного из самых опасных очагов войны на земном шаре, является ярким подтверждением могущества сил социализма и мира, создает новые возможности для дальнейшей разрядки международной напряженности.

Однако народы социалистических стран далеки от того, чтобы питать ил-

Договора, главной целью которой является обеспечение безопасности народов братских стран, создание необходимых условий для успешного строительства социализма и коммунизма. Договор предусматривает совместные действия армий братских стран для отпора всяким попыткам военного нападения империализма. В нем нашла свое воплощение интернационалистская политика марксистско-ленинских партий социалистических стран в области военной защиты.

Первостепенное значение для упро-

нятых коллективных мер за последние годы «...укрепилась военная Организация стран Варшавского Договора. Вооруженные силы союзных государств находятся в высокой степени готовности и являются надежной гарантией мирного труда братских народов».

С каждым годом все более углубляется и крепнет сотрудничество союзных стран и их армий. Многообразные проблемы укрепления взаимной обороны социалистических стран регулярно рассматриваются Политическим Консультативным Комитетом. Плодотворно работает Комитет министров обороны государств-участников Варшавского Договора над важными вопросами повышения обороноспособности союзных стран и укрепления Объединенных вооруженных сил. Выражением тесного сотрудничества братских государств в военной области является деятельность Объединенного Командования и других органов руководства.

Во взаимоотношениях между всеми братскими армиями установилось тесное взаимодействие, сложилась стройная система взаимопомощи и обмена опытом в подготовке войск и штабов. По планам Объединенного Командования ежегодно проводятся совещания руководящего состава союзных армий. В практику вошли взаимные поездки военных делегаций, оперативно-тактические и тактико-специальные сборы, а также совещания соответствующих должностных лиц всех видов и родов войск.

На совещаниях, конференциях и консультациях вырабатываются общие взгляды по вопросам строительства вооруженных сил и подготовки войск, определяются пути и методы решения совместных задач.

Армии стран Варшавского Договора — это армии нового социалистического типа. Их воинов отличает высокая идейная убежденность, они воспитываются в духе патриотизма и социалистического интернационализма. Сила и непобедимость союзных армий заключены не только в первоклассной боевой технике, но и, прежде всего, в высоких морально-боевых качествах солдат, офицеров и генералов.

Большое военное и политическое значение имеют совместные учения Объединенных вооруженных сил, которые проводятся на территориях всех союзных государств. По планам Объединенного Командования за последние годы проведен ряд крупных совместных учений сухопутных войск, военно-морских флотов, военно-воздушных сил, войск противовоздушной обороны, органов управления и тыла.

Совместные учения демонстрируют постоянно крепнущее боевое содружество армий социалистических стран, служат замечательной школой интернациональной солидарности и боевого мастерства.

Боевой союз социалистических стран выдержал проверку временем. Военная мощь оборонительной организации Варшавского Договора неизменно оказывалась той несокрушимой преградой, о которую разбивались и будут впредь разбиваться происки международного империализма.

ВАРШАВСКИЙ ДОГОВОР — ИНСТРУМЕНТ МИРА

Маршал Советского Союза И. ЯКУБОВСКИЙ,
Главнокомандующий Объединенными вооруженными
силами государств-участников Варшавского Договора

люзии относительно намерений империалистических сил, ибо они хорошо знают, что империализм постоянно несет угрозу войн. Не ликвидированы еще очаги военной опасности на Ближнем Востоке и напряженность в других районах мира. Влиятельные круги в лагере империализма не отказались от попыток проводить политику «с позиции силы», продолжают развязанную ими гонку вооружений, укрепляют агрессивные военные блоки. Это проявляется в непрекращающемся наращивании вооружений войск НАТО в Европе, где сосредоточены его основные силы. Агрессивные устремления НАТО направлены прежде всего против стран социалистического содружества. С этой целью создана разветвленная сеть американских военных баз. Продолжается рост военных бюджетов ведущих капиталистических государств.

Страны социалистического содружества не могут не учитывать эти действия империалистических сил. В условиях, когда опасность новой мировой войны еще не устранена, коммунистические и рабочие партии, правительства и народы братских социалистических стран настойчиво борются за ее предотвращение, за укрепление интернациональной сплоченности антиимпериалистических сил и единства их действий, направляют свои усилия на укрепление межгосударственного сотрудничества в деле защиты социалистических завоеваний, мира и безопасности народов.

Исключительно важную роль в этом плане играет Организация Варшавского

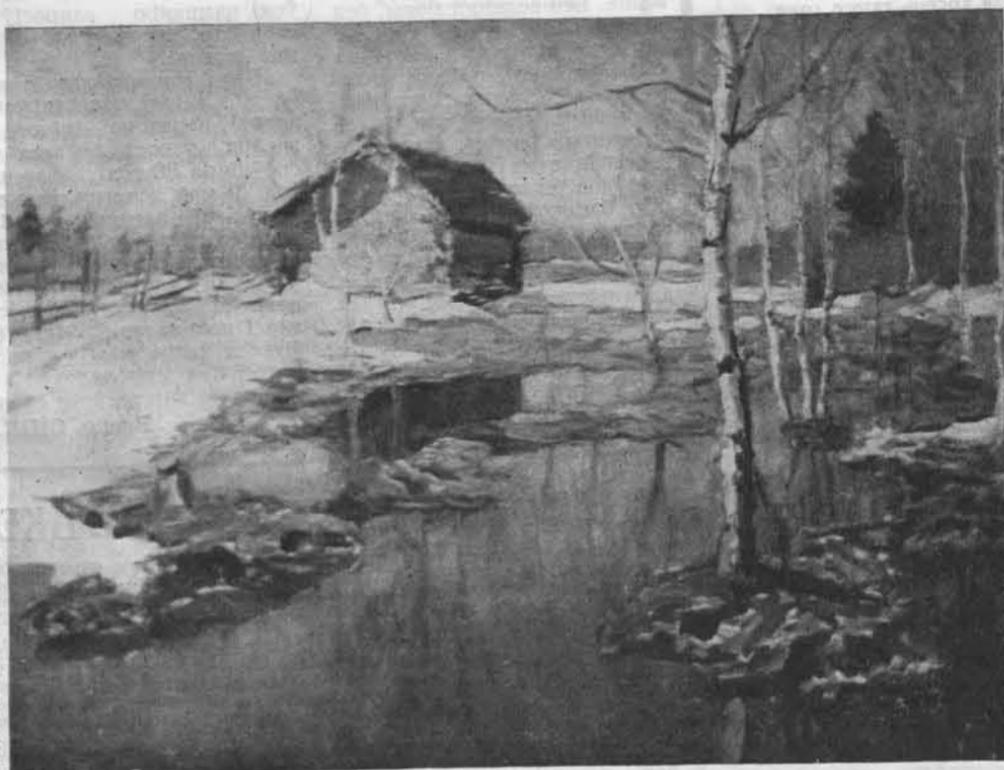
Договора имеет руководство ею со стороны коммунистических и рабочих партий союзных государств. В этом — гарантия силы и непобедимости стран социалистического содружества, фундамента их несокрушимой оборонительной мощи.

Участники Варшавского Договора никому не угрожают, не претендуют на чужие территории и не вмешиваются в дела других государств. Существование Варшавского Договора отвечает чаяниям и кровным интересам всех народов.

Высокую оценку деятельности Организации Варшавского Договора дали прошедшие съезды братских коммунистических и рабочих партий всех государств-участников Договора. На этих съездах был подтвержден принципиальный курс — активная защита мира, свободы и безопасности народов. Участники Договора координируют свои шаги на международной арене, они проводят общую согласованную линию по всем основным вопросам мировой политики. В этом отношении примечательна роль Политического Консультативного Комитета — высшего коллегиального органа оборонительной организации, на совещаниях которого за последние годы не раз рассматривались важные проблемы мира и безопасности в Европе. Именно социалистическим странам принадлежит инициатива принятия радикальных мер по ослаблению напряженности и упрочению мира в Европе, созданию системы коллективной безопасности.

Как подчеркивается в резолюции XXIV съезда КПСС, в результате при-

Са скарбніцы беларускага мастацтва

Б. БЯЛЫНЦКІ-БИРУЛЯ. «Талыя воды», 1927 г.

«САЛДАТ СВАЙГО ЧАСУ»

«Я — салдат свайго часу», — сказаў у адным з вершаў Аркадзь Куляшоў. Так, народны паэт — салдат нашага велічнага часу. А ён, гэты час, — і ўзможны Краіны Саветаў, і грозныя дні Вялікай Айчыннай, і аднаўленне разбуранай ворагам гаспадаркі, і росквіт сённяшніх дзён.

Пра актуальнасць творчасці народнага паэта, пра яе непарыўную сувязь з жыццём Радзімы ішла размова на аўтарскім вечары Аркадзя Куляшова, які адбыўся ў Белдзяржфілармоніі.

На сустрэчу з паэтам сябрам прыехалі вядомыя майстры слова: масквічы Міхал Луконін і Якаў Хелемскі, кіяўлянін Мікола Нагібеда, народны паэт Калмыкі Давід Кугульцінаў і народны паэт Кабардзіна-Балкарыі Кайсын Куліеў. Многія іх творы перакладзены Аркадзем Куляшовым на беларускую мову.

Добрае слова пра сабрата па літаратуры сказаў, адкрываючы вечар, Пімен Панчанка. Мікола Нагібеда паведаміў на вечары, што Прэзідыум Вярхоўнага Савета Украінскай ССР за шматгадовую перакладчыцкую работу прысвоіў А. Куляшова ганаровае

званне заслужанага дзеяча культуры УССР. Цяпер у Мінску рыхтуецца двухтомная анталогія украінскай паэзіі, у якой будзе шырока прадстаўлены і пераклады А. Куляшова.

Госці з брацкіх рэспублік і вядомыя дзеячы літаратуры і мастацтва Беларусі расказалі прысутным аб творчасці Аркадзя Куляшова, а вядучыя артысты рэспублікі прачыталі яго вершы. Дзяржаўная харавая капэла БССР упершыню выканала на вечары «Творчы наступ» кампазітара Р. Пукста на словы А. Куляшова. Удзельнікі вечара пачулі раманы і песні беларускіх кампазітараў І. Лучанка, А. Багатырова і У. Мулявіна на вершы народнага паэта.

Цёпла сустрэлі прысутныя выступленне Аркадзя Куляшова. Ён расказаў аб сваіх творчых планах і прачытаў новыя пераклады вершаў Міхала Луконіна і Кайсына Куліева.

Аўтарскім вечарам народнага паэта Аркадзя Куляшова Беларускае дзяржаўнае філармонія і рэспубліканскае тэлебачанне пачалі цыкл вечароў, прысвечаных творчасці вядучых беларускіх пісьменнікаў.

ПЕРША ПРАХОДЦА

90 ГОД З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ ЯНКИ МАУРА

пшча, семінарыя экстрэнам і вялікая жыццёвая навука — з такой адукацыяй прыйшоў у літаратуру Янка Маўр. Аб сваім нялёгкім маленстве і юнацтве, аб уступленні ў жыццё хараша расказаў пазней пісьменнік у аповесці «Шлях з цемры».

Сапраўдную вядомасць Янку Маўру прынеслі творы аб іншых краінах. Ён першым з беларускіх пісьменнікаў пазнаёміў чытача з побытам і барацьбой народаў Інданезіі, Новай Гвінеі, Цэйлона, Кітая... Услед за аповесцю «Чалавек ідзе» Маўр выдае кнігі «У краіне райскай птушкі», «Сын вады», «Амок», наватарскія па сваёму жанру і тэматыцы. Аўтар расказаў праўду аб жыцці каланіяльных і прыгнечаных народаў, усяляў барацьбу смелых і мужных людзей за свабоду. Маўр — перакананы інтэрнацыяналіст і гуманіст — выклікаў у дзеячэй гарачы інтэрнацыянальны пачуцці.

У канцы 20-х гадоў Янка Маўр «вяртаецца» з далёкага падарожжа. У яго творчасці пачынаецца другі перыяд. Жыццё савецкіх лю-

дзей і ў першую чаргу нашай дзетвары зараз становіцца ў цэнтры увагі пісьменніка.

У 1930 годзе ён піша аповесць «Палескія рабінзаны», якая адразу ж пакарыла сэрцы чытачоў. Аб багатым раслінным і жывёльным свеце аднаго з самых забытых у мінулым куткоў нашай краіны — Палессі хараша, займальна расказаў пісьменнік у гэтым забаўным творы. Выкарыстаўшы традыцыйную ў літаратуры «рабінзанаду», Янка Маўр стварыў цікавейшы краянаўчы твор аб беларускім Палессі.

Плённа працуе Янка Маўр і ў пасляваенныя гады. Ён заўзята збірае, апрацоўвае ўражанні юных удзельнікаў і сведак суровых і трагічных ваенных падзей і выдае асобнай кнігай. «Ніколі не забудзем» — так называецца гэты хвалюючы летапіс пакут і змагання беларускіх дзяцей. «Ніколі не забудзем», — гавораць героі кнігі. «Ніколі не забудзем», — паўтараюць юныя чытачы Беларусі і ўсяго Савецкага Саюза.

Пісьменнік піша аўтабіяграфічную аповесць «Шлях з цемры» і шэраг апавяданняў — «Максімка», «Сям'я», «Дом пры дарозе», «Васка Жукаў». У іх — усё тэа ж дасціпныя, кемлівыя, мілыя хлопчыкі і дзяўчынкі, што і ў ранейшых творах.

У стылі апавяданняў Янкі Маўра адчуваецца не толькі пісьменнік, але і ўдумлівы даследчык.

У пасляваенны час пісьменнік паспрабаваў свае сілы і ў «касмічнай» тэме. Ён напісаў навукова-фантастычную аповесць «Фантамабіль прафесара Цыялкоўскага», якая грунтуецца на навуковай гіпотэзе аб магчымасці палёту ў недалёкім будучым на Месяц, Марс і іншыя планеты.

Заснавальнік навукова-прыгодніцкага жанру ў беларускай літаратуры, выдатны майстар слова, Маўр аказаў дзейсны ўплыў на ўсё развіццё дзіцячай літаратуры ў нашай рэспубліцы.

І. КУРБЕКА.

У ТЫЯ ДНІ старадаўні беларускі горад над Нёманам быў повен песень і музыкі. Год 1939-ты. Гістарычны верасень, што ў адзіную сям'ю аб'яднаў беларускі народ. Людзі не маглі заставацца дома, яны хацелі быць разам, падзяліцца радасцю. На плошчах і вуліцах Гродна ўзніклі імправізаваныя канцэрты. Весела заліваўся баян, і пад апладысмента гледачоў маленькая чарнявая дзяўчынка танцавала польку на шэрай брусчатцы.

А потым у яе руках апынулася сапраўдная лялька, зусім як жывая. Дзяўчынка задыхнулася ад радасці. Прыціснула да сябе худзенькімі ручкамі гэты цуд, гэты нечаканы падарунак лёсу, пра які і марыць не магла Лілія, дзяўчынка з прадмесця, малодшая дачка ў мнагадзетнай сям'і Давідовічаў. Чырвонаармеец, які падарыў ляльку, усмінуўся і знік у натоўпе. А памяць пра яго, памяць пра тыя вераснёўскія дні жыцця і сэнна ў думцы Ліліі Давідовіч, заслужанай артысткі рэспублікі, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі БССР.

Так адбыўся «дэбют» адной з самых самабытных і цікавых беларускіх актрыс.

Але я паграшыла б супраць ісціны, калі б сказала, што іменна з таго памятнага дня ў душы дзяўчынкі нарадзілася мара пра тэатр. Прышла вайна, потым нялёгкія, галаднаватыя пасляваенныя гады. Нават удзельнічаць у школьнай са-

У ЧАКАННІ ЦУДУ

мадзейнасці не хапала часу. Трэба было дапамагачь сям'і. І ўсё-такі, мусіць, воль гэта неўсвадомленае, але неадольнае чаканне цуду прывяло дзяўчыну пасля заканчэння сямігодкі ў Гродзенскае культасветвучылішча, хоць знешнім пабуджалінікам было жаданне хутчэй набыць спецыяльнасць, выбіцца са свай хлеб. Неўзабаве Лілія стала «першай артысткай» вучылішча. Але спроба паступіць у інстытут пасля заканчэння вучылішча закончылася няўдачай пасля першага ж знаёмства камісіі з аб'ектыўкай. Затое неўзабаве яе раптам «адкрылі» на рэспубліканскім аглядзе самадзейнасці.

Першыя студэнцкія поспехі змяняліся адчаем ад усведамлення сваёй бездапаможнасці. Пасля ўдалага дэбюту на праслаўленай купалаўскай сцэне былі гады, калі амаль не даводзілася іграць. І нібы крупінка золата ў пустой пародзе — роля Машы ў «Першай старонцы» Н. Івантэр.

І ўжо толькі потым Ганна Чарнушка, геранія палескай хронікі Івана Мележа «Людзі на балоце». Я памятаю, як нараджаўся гэты, не пабаюся сказаць, даскзаны сцэнічны вобраз, адно са значных дасягненняў беларускага нацыянальнага тэатра. Першая сустрэча з Ганнай адбылася на радыё ў спектаклі рэжысёра Марыны Троіцкай. На галоўную ролю была запрошана Лілія Давідовіч, нядаўняя выпускніца інстытута. Шчыра кажучы, усё мы, хто ў той ці іншай меры ўдзельнічаў у стварэнні спектакля (я ў той час працавала на радыё і была аўтарам інсцэніроўкі рамана), хваліліся: ці здзейсніцца? Ці не памыліліся? Ці здолее юная і нявоятная актрыса справіцца з такой складанай роляй?

На магнітафонную плёнку спектакль запісваўся позна ўначы. Памятаю, зайшла я ў апаратную студыю і спынілася як укапаная. Дзявочы голас, глыбокі, гучны. Непаўторны.

Потым была сустрэча з Ганнай — Л. Давідовіч на экране тэлевізара, на сцэне купалаўскага тэатра ў спектаклі рэжысёра Б. Эрнына. Актрыса ўносіла ў партрэт сваёй гераніі ўсё новае і новае штрыхі, шукаючы і адмаўляючыся ад таго, што аднойчы было знойдзена, шліфуючы і ўдасканальваючы малюнак ролі.

Перагорнута важная старонка жыццёвай і творчай біяграфіі. Да актрысы прыйшло прызнанне. Але дзіўная справа, у шматлікіх рэцэнзіях, творчых партрэтах, у абмеркаваннях спектакляў усё часцей і часцей мільгае вызначэнне — «бытавая актрыса», «актрыса ад зямлі».

Назначэнне на ролю Юліі Тугінай у «Апошняй ахвяры» А. Астроўскага многім здалася нечаканым і нават неправамерным. Але рэжысёр Т. Кандрашоў верыў у актрысу, у шматграннасць яе таленту — і не памыліўся. Думаецца, што беларуская актрыса ўпісала яшчэ адну яркую старонку ў сцэнічны лёс гераніі Астроўскага, паказаўшы Юлію Тугіну чалавекам высакародным і абаяльным у самых цяжкіх і прыніжальных для жаночай годнасці жыццёвых выпрабаваннях. І яшчэ, на мой погляд, годнае жыццё ў Юліі — Давідовіч — надзея на шчасце, чаканне цуду.

...Мы сядзім у пакоі, дзе на ўсім бачны след увішняй рукі гаспадыні. На кухні клапатліва бурчыць чайнік. Непаседлівы пяцігадовы Глеб літаральна замучвае маму бясконцымі «навошта?» і «чаму?». Мы гаворым пра любімае Ліліна мастацтва, пра ўзрушэнне, якое перажыла яна, слухаючы «Рэвію» Моцарта ў Домскім саборы ў Рызе, пра паэзію, якую яна любіць і хвотна чытае ў канцэртах і на радыё. Лілія ўсё ў будучым. Марыць пра новыя ролі, пра сустрэчы з гледачамі.

Т. АБАКУМОўСКАЯ.

НА ЗДЫМКУ: сцэна са спектакля «Людзі на балоце». Ганна — Л. ДАВІДОВІЧ, Васіль — Г. ГАРБУК.

ПРОБЛІСК У ТАЯМНІЦЫ

Гісторыя стварэння выдатных помнікаў беларускай літаратуры — паэм «Энеіда навыварат» і «Тарас на Парнасе», якія зрабілі вялікі ўплыў на ўзнікненне і развіццё ў ёй рэалізму, на творчасць дарэвалюцыйных песняроў і пісьменнікаў Беларусі, — больш за сто трыццаці гадоў хвалюе літаратуразнаўцаў і даследчыкаў. Увесь гэты час яны ўпарта б'юцца над разгадкаю таямніцы: хто быў аўтарам паэм? Нарадзілася і ўзнікла мноства легенд, думак, меркаванняў, а загадка так і застаецца не раскрытай.

Пятру Шаўцоў, які раскрываў гэтай хвалючай праблеме, як ён сам гаворыць, аддаў амаль трыццаць год жыцця, удалося ў архіўных сховішчах знайсці адказы на шматлікія пытанні, узнятыя папярэднімі даследчыкамі. І воль у выдавецтве «Мастацкая літаратура» нядаўна выйшла ў свет кніга П. Шаўцова «Спадвечнае». Гэта — даследаванне аб часе і месцы напісання беларускіх твораў «Энеіда навыварат» і «Тарас на Парнасе». Яно датычыцца не толькі нашай літаратурнай мінуўшчыны, але і дае адказ, як склалася мова, на якой напісаны гэтыя помнікі. Аўтар па-новаму тлумачыць значэнне многіх слоў, якія ўжыты ў абедзвюх паэмах.

Аўтар кнігі на першы план справядліва паставіў пытан-

ні: дзе і калі былі напісаны паэмы, аднаму або некалькім паэтам належаць яны? І ён катэгарычна сцвярджае, што паэмы напісаны на мове ўсходняй Магілёўшчыны, дзе і трэба шукаць песняра. Але хто ён?

Яшчэ да вайны, калі зносілі хутар Новы Бор непадалёку ад Клімавіч, у бэльцы знайшлі тайнік. Там былі спісы абедзвюх паэм. З гэтага і пачалося. Брат аўтара кнігі Міхаіл, былы настаўнік і селькор, меў намер падрыхтаваць аднаведную паперу Акадэміі навук БССР, але настала вайна. Ён дзесьці схваў дамашні архіў, пайшоў на фронт і дамоў не вярнуўся. А архіў? Так і застаўся таямніцай. Прышлося ўсё пачынаць спачатку.

П. Шаўцоў вывучаў не толькі гісторыю краю, але і міфалогію, фальклор, рэлігійныя паданні. Знаёміўся з падзеямі 1812 года, гісторыяй паўстання дзекабрыстаў, цікавіўся рознымі спісамі паэм, параўноўваў іх. Усё гэта дало магчымасць па-новаму прачытаць «Энеіду навыварат» і «Тараса на Парнасе», разгадаць іх характар, глыбей адчуць невядомага аўтара і прайсці яго сцежкамі.

Аўтарства паэмы прыпісвалася шматлікім асобам. Называюць Мыслоўскага, віцебскага віцэ-губернатора Манькоўскага, духоўчынскага памешчыка Равінскага... П. Шаўцоў лічыць, што не ў гэтым асяроддзі

трэба шукаць аўтара паэм. Ён мог быць толькі чалавек, які па-майстэрску валодаў беларускай мовай, адчуваў усе яе адценні. Тут не трэба забываць і тое, што на працягу стагоддзяў ганьбаваліся і беларускі народ, і яго мова. Нават у 1891 годзе, зазначае аўтар, калі да маскоўскага цэнзара прынеслі пераклад «Тараса на Парнасе» на рускую мову, той здзівіўся: «Пераклад з беларускай? Якой яшчэ беларускай? Такой мовы няма ў маім даведніку і ў інструкцыі...»

Пятро Шаўцоў упэўнен, што аўтарам выдатных беларускіх паэм быў ардынарац М. Кутузава, а потым дзекабрыст — Якім Крупеннікаў, які ў свой час стаў палясоўшчыкам Крупенькай. А калі гэта так, то трэба згадзіцца з даследчыкам, што аўтар паэм быў першым песняром, які ў складаных і цяжкіх умовах свайго часу заспяваў на роднай мове.

Сваё даследаванне аўтар прадоўжыць у другой кніжцы — «Сцежкамі палясоўшчыка». А ў «Спадвечным» ён толькі прыходзіць да вываду, што абедзве паэмы напісаны на мове ўсходняй Магілёўшчыны, а больш дакладнай — у Свірэльскім Пуцывішчы былога Клімавіцкага павета. Час іх нараджэння: 1822—1837 гады. Калі гэта так, то наступіў пробліск у даўняй і вялікай таямніцы.

У. КУЗЬМІЧ.

Па шматлікіх просьбах нашых чытачоў друкуем папулярную песню «Алеша». Яна ўваходзіць у рэпертуар спевакоў многіх краін. Прыязджаючы на гастролі ў нашу краіну, яны звычайна спяваюць яе на рускай мове. І гэта ўспрымаецца як своеасаблівая ўдзячнасць Краіне Саветаў, мужныя сыны якой цаною свайго жыцця выратавалі свет ад карычневай чумы.

АЛЕША

Музыка Э. КОЛМАНОВСКОГО

Слова К. ВАНШЕНКИНА

Белеет ли в поле пороша,
Пороша, пороша,
Белеет ли в поле пороша,
Иль гулки ливни шумят,
Стоит над горою Алеша,
Алеша, Алеша,
Стоит над горою Алеша —
В Болгарии русский солдат.

И сердцу по-прежнему горько,
По-прежнему горько.
И сердцу по-прежнему горько,
Что после свинцовой пурги
Из камня его гимнастерка,
Его гимнастерка,
Из камня его гимнастерка,
Из камня его сапоги.

Немало под страшною ношей,
Под страшною ношей,
Немало под страшною ношей
Легло безмянных парней,
Но то, что вот этот — Алеша,
Алеша, Алеша,
Но то, что вот этот — Алеша,
Известно Болгарии всей.

К долинам, покоем объятим,
Покоем объятим,
К долинам, покоем объятим,
Ему не сойти с высоты.
Цветов он не дарит девочтам,
Девчатам, девочтам,
Цветов он не дарит девочтам,
Они ему дарят цветы.

Привычный, как солнце, как ветер,
Как солнце и ветер,
Привычный, как солнце, как ветер,
Как в небе вечернем звезда,
Стоит он над городом этим,
Над городом этим.
Как будто над городом этим
Вот так и стоял он всегда.

Белеет ли в поле пороша,
Пороша, пороша,
Белеет ли в поле пороша,
Иль гулки ливни шумят,
Стоит над горою Алеша,
Алеша, Алеша,
Стоит над горою Алеша —
В Болгарии русский солдат.

Ён быў салдатам у сорак першым... Фота М. АНАНЫНА.

ПІСЬМО Ў АЛЖЫР

Мінчанін Іван Шчэрба адправіў бандэроль у Алжыр. У ёй кніга Б. Палявога «Аповесць аб сапраўдным чалавеку» на французскай мове. На кнізе Шчэрба зрабіў надпіс: «Дарагія сябры, жадаю вам вырасі такімі ж мужнымі, як герой гэтай аповесці». У гэтай дружбы свая гісторыя... Пра савецкага афіцэра Івана Шчэрбу ў Алжыры склаліся легенды, спяваюць песні, маладыя маці называюць яго імем сваіх сыноў. А ў адной са шкول першы ўрок у першым класе пачынаецца з расказу пра яго. Капітан І. Шчэрба ў ліку першых савецкіх добраахвотнікаў паехаў размяіраваць зямлю Алжыра. Сотні мін абясшкодзіў малады афіцэр, многіх воінаў алжырскай арміі навучыў ён небяспечнаму майстэрству. У той дзень ён з некалькімі памочнікамі размяіраваў асоба важны і небяспечны ўчастак. Сержант-алжырац ніяк не мог знайсці дзевятыю міну, якая была абазначана на схеме. Тады Іван Фёдаравіч паслаў яго ва ўкрыцце і пачаў шукаць міну сам. Ён знайшоў яе, але міна ўзарвалася ў яго руках... Капітан аслеп.

Шчэрба быў узнагароджан ордэнам Чырвонага Сцяга. Ён паспяхова скончыў інстытут народнай гаспадаркі і цяпер працуе. А кнігу ён паслаў дзецям алжырскай школы, якая носіць яго імя.

ЧАС ДАЛЁКІ І БЛІЗКІ

У час ворыва плуг вывернуў з зямлі ржавы наканечнік кап'я... Школьнікі ў паходзе разбіралі палатку і знайшлі чаранкі посуду... У вёсцы сям'я пабудавала новы дом, а калі разбіралі зруб старога — пад страхой знайшлі пажоўкля ад часу паперы... Вучоныя-археологі ў час раскопак кургана выявілі мноства старадаўніх манет і ўпрыгожанняў...

Усе гэтыя прадметы — літары, словы, з якіх складаецца расказ аб далёкім і бліжнім мінулым роднага краю, аб нашых продках, аб раслінным і жывёльным свеце, якія існавалі тут сотні гадоў назад. І прачытаць гэты расказ людзі могуць у краязнаўчых музеях.

У Пінскім краязнаўчым музеі мяне ветліва сустрэў старэйшы навуковы супрацоўнік Баян Міралоубаў. Гэты высокі, рухавы чалавек шмат гадоў прысвяціў любімай рабоце, дасканала ведае гісторыю Піншчыны. Ён удзельнічаў амаль ва ўсіх экспедыцыях па родным краі, якія праводзіліся за апошнія два дзесяці год. Многія экспанаты, выстаўлены ў музеі, былі знойдзены ім.

— Вы нават уявіць сабе не можаце, — усхвалявана расказвае Міралоубаў, — якія багаці схаваны ў зямлі Піншчыны. За многія стагоддзі над гэтым краем прагрэмелі шматлікія войны, змяняліся розныя цывілізацыі і рэлігіі. Кожная такая падзея пакінула свой незабыты след. Так што для археолага, этнографа, краязнаўцы, гісторыка работы непачатыя край...

За гады існавання (музей быў заснаваны ў 1926 годзе) тут сабраны багаты матэрыял, які расказвае аб далёкім мінулым Піншчыны, аб вызваленчай барацьбе палешукоў, аб іх самабытнай культуры. Цяпер у музеі больш за 46 тысяч экспанатаў.

— Вось гэтыя рэшткі глінянага посуду, прасніцы, жалезныя прадметы, — паказвае Баян Васільевіч, — былі знойдзены ў 1954 годзе пры

раскопках славянскага бескурганнага магільніка ля вёскі Вялемічы Давыд-Гарадоцкага раёна. Знаходкі адносяцца да перыяду — III стагоддзе да н. э. — IV стагоддзе н. э. А ёсць яшчэ больш раннія знаходкі — прыблізна VII стагоддзе да н. э.

Вельмі шырока прадстаўлена ў музеі гісторыя развіцця Пінска і Піншчыны.

Пінск у летапісу ўпершыню ўпамінаецца ў 1097 годзе. У той час ён знаходзіўся пад уладай князя Святаполка. Лічаць, што назва горада пайшла ад лацінскага слова «пінус», што значыць «сасна». Старажытныя рымляне вывозілі з гэтых месц мачтавыя сосны для сваіх караблёў.

Не раз за сваю доўгую гісторыю Пінск падвяргаўся нападам. Не раз чужаземныя захопнікі разбуралі горад да шэнтэ. Прыблізна ў 1320 годзе Пінск захапілі літоўскія князі. Праз два стагоддзі іх змянілі польскія феодалы. Чужаземцы бязлітасна рабавалі і эксплуатавалі мясцовых жыхароў. Пінчане не навідзелі сваіх прыгнятальнікаў, і калі ў 1648 годзе да горада падыйшлі часткі войск Багдана Хмяльніцкага на чале з палкоўнікам Нябабай, гараджане адкрылі ім вароты Пінска. Затым, калі горад асадзілі польскія войскі, жыхары Пінска храбра абаранялі яго, змагаючыся разам са сваімі украінскімі братамі. Але супраціўленне паўстаўшых было зломлена, горад спалены, а яго насельніцтва амаль поўнасцю знішчана.

У адной з залаў музея, што расказвае аб капіталістычным перыядзе развіцця Палесся, стаіць макет сялянскай хаты: круглыя бярвенні зруба, маленькія падслепаватыя вокны, нізкая закурная столь.

— У такіх умовах жылі нашы дзяды, — з горьчучу гаворыць Баян Васільевіч. — Пазбаўленыя зямлі сяляне Пінскага павета нават у пачатку XX стагоддзя вялі на-

туральную гаспадарку. Не дзіўна, што з гэтых месц многія пачалі выязджаць за акіяна ў пошуках лепшай долі. Тыя, што засталіся, змагаліся за лепшае жыццё тут, на роднай зямлі. І яно прышло ў памятных вераснёўскія дні 1939 года.

Калі пачалася Вялікая Айчынная вайна, пінчане, як і ў гады грамадзянскай вайны, зноў узяліся за зброю. Ужо 24 ліпеня 1941 года ў Пінску пад камандаваннем Васіля Каржа быў сфарміраваны партызанскі атрад, які к 1944 году налічваў сем брыгад.

З хваляваннем гляджу на асабістую кніжку ўдзельніка аднаўлення Пінска. Горад быў разбураны гітлераўцамі. З сарака тысяч чалавек, што жылі ў ім да вайны, пасля вызвалення засталася ўсяго восем тысяч. Людзі пасля рабочага дня працавалі на аднаўленні горада: разбіралі завалы, будавалі новыя дамы.

Разросся Пінск за пасляваенныя гады. Узніклі новыя раёны — Заходні, Паўночны, Усходні. Узняліся карпусы новых прадпрыемстваў: буйнейшы ў Еўропы камбінат верхняга трыкатажу, рамонтна-экспаватарны, дрэвапрадоўчае аб'яднанне, эксперыментальны завод кармавой медыцыны...

Разам з тым Пінск захаваў свой каларыт горада паўднёвай часткі Беларусі. У ім шмат зеляніны, на кожным кроку сады і скверы. Вуліцы пакрыты тарцовым брукам. Побач з сучаснымі дамамі сярэднявекавыя мury, старадаўнія касцёлы...

Калі вы паедзеце ў Пінск, то няхай ваша сустрэча з горадам не акажацца выпадковай і мімалётнай. Абавязкова пабывайце ў мясцовым краязнаўчым музеі, дзе перад вамі раскрыюцца новыя старонкі жыцця гэтага краю. Тут вядзецца яго летапіс.

У. МЯЛЕШКА.

На прагулку. Фотаэцюд А. ГЛІНСКАГА.

ГУМАР

Суддзя ўнікае бадзязу:
— Чаму вы такі няўдзячны?!
Гэта старая дала вам здобную булку, а вы ёй камнем разбілі акно!
— Гэта быў не камень...
— А што ж?
— Тая самая булка...

Вопытная маці раіць дачцы:
— Уяві сабе, што гэта чужое дзіця. Як выхоўваць чужых дзяцей — ведаюць усе!

— Гэта блузка сапраўды модная? — пытаецца пакупніца ў прадаўца.
— Апошняя парыжская мода!
— А не выгарыць на сонцы?
— Што вы! Ужо тры гады

вісіць на вітрыне і да гэтага часу як новая!

Славутая кінаактрыса:
— А цяпер хопіць гаварыць пра мяне. Пагаворым пра вас. Раскажыце мне, калі ласка, які вам спадабалася ў апошнім фільме.

Настайнік пытаецца ў вучня:
— Пітэр, чаму ты не быў ўчора ў школе?
— У нас было прыбайленне ў сям'і...
— Брацік ці сястрычка?
— Што вы! Мама нарэшце выйшла замуж!

Мужы размаўляюць:
— Мая жонка лічыць, што вельмі карысна есці ўсё сырое.
— Мая таксама не любіць гатаваць.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-65-84, 33-03-15, 33-65-91, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі
Зак. № 586.